
SATURS

IEVADS 5

KOPSAVILKUMS.....	5
1 DAĻA –TERITORIJAS RAKSTUROJUMS.....	7
Vispārīgas ziņas	7
1.1 DABAS APSTĀKĻU RAKSTUROJUMS.....	9
1.1.1 Klimats	9
1.1.2 Ģeoloģija un ģeomorfoloģija	9
1.1.3 Augšnes.....	9
1.1.4 Hidroloģija un hidrobioloģija	10
1.1.5 Biotopi un veģetācija	10
1.1.5.1 Krūmāju biotopi	12
1.1.5.2 Meža biotopi.....	15
1.1.5.3 Pļavu biotopi	17
1.1.5.4 Virsāji	17
1.1.5.5 Bijušo mājvietu biotopi	18
1.1.5.6 Dīķa biotops	18
1.1.5.7 Bebraine.....	19
1.1.6 Flora un fauna	20
1.2 AINAVAS RAKSTUROJUMS	21
1.2.1 Ainavas ekoloģiskais novērtējums.....	21
1.2.2 Ainavas vizuālais novērtējums.....	21
1.2.3 Ainavas kultūrvēsturiskais novērtējums	21
1.3 SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS	22
1.3.1 Saimnieciskā darbība dabas parkā un tam piegulošajās teritorijās	22
1.3.2 Vēsturiskais zemes lietojums	25
1.3.3 Iedzīvotāji un to nodarbinātība	25
1.3.4 Infrastruktūra.....	26
1.3.5 Tūrisms un teritorijas apmeklējums	26
1.4 KULTŪRVĒSTURISKĀ NOZĪME	28
1.5 INSTITUCIONĀLIE ASPEKTI	28
1.5.1 Teritorijas pārvalde un tās apsaimniekotāji	28
1.5.2 Teritorijas dabas aizsardzības vēsture	29
1.5.3 Teritorijai saistošie normatīvie dokumenti	29
2 DAĻA – TERITORIJU IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN PROBLĒMAS	31
2.1 TIEŠI IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN PROBLĒMAS	31

2.2	NETIEŠI IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN PROBLĒMAS.....	32
3	DAĻA – TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS MĒRĶI.....	33
3.1	TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA MĒRĶIS	33
3.2	TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS MĒRĶI PLĀNOTAJAM PERIODAM	33
4	DAĻA – APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI UN NOTEIKUMI	33
4.1	APSAIMNIEKOŠANAS INTENSITĀTES ZONAS	33
4.1.1	Zemas intensitātes apsaimniekošanas zona - 1.zona	36
4.1.2	Vidējas intensitātes apsaimniekošanas zona - 2.zona.....	36
4.1.3	Augstas intensitātes apsaimniekošanas zona - 3.zona.....	37
4.1.4	Zona, kuras apsaimniekošanas pasākumu noteikšanai nepieciešama detalizētāka izpēte un veģetācijas inventarizācija - 4.zona	39
4.1.5	Saimnieciskās darbības zona - 5.zona	40
4.1.6	Teritorijas, kurās nav veicami apsaimniekošanas pasākumi – 0.zona	40
4.2	APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU PAMATPRINCIPI.....	41
4.3	DABAS LIEGUMA TERITORIJAS APSAIMNIEKOTĀJI.....	42
4.4	NEPIECIEŠAMIE APSAIMNIEKOŠANAS UN AIZSARDZĪBAS PASĀKUMI	44
4.4.1	Prioritāri veicamie pasākumi	46
4.4.2	Pirmais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads:	48
4.4.3	Otrais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads:	49
4.4.4	Trešais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads.....	51
4.4.5	Ceturtais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads	52
4.4.6	Visā dabas aizsardzības plāna realizācijas laikā veicamie pasākumi:	53
4.4.7	Rekomendējamie pasākumi	53
4.5	PAŠVALDĪBĀM PIEEJAMAJIEM VIDES KVALITĀTES UZLABOŠANAI IZMANTOJAMAJIE FINANSU AVOTI.....	55
4.5.1	Finansu avoti Latvijā.....	55
4.5.2	Eiropas Savienības fondi un programmas.....	58
5	DAĻA – PLĀNA PĀRSKATĪŠANA UN ATJAUNOŠANA	60
5.1	PLĀNA ĪSTENOŠANA, PĀRSKATĪŠANA UN KONTROLE.....	60
5.2	PLĀNA ATJAUNOŠANAS KĀRTĪBA	60
	IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN KARTOGRĀFISKAIS MATERIĀLS	60

PIELIKUMI

Pielikums 1 - Zemes īpašnieki, lietotāji un tiesiskie valdītāji, kuru nekustamais īpašums atrodas dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā

Pielikums 2 - Zemes kadastra kartē veicamie dabas lieguma "Gudenieki" robežu labojumi

Pielikums 3 - Speciālo informatīvo zīmju uzstādīšanas vietas

Pielikums 4 - Dabas aizsardzības plānā izmantoto terminu skaidrojums

Pielikums 5 - Dabas aizsardzības plāna sabiedriskās apspriešanas dalībnieki

Pielikums 6 - Dabas lieguma teritorijā atļautās un aizliegtās darbības

ATTĒLI

Attēls 1 - Dabas lieguma "Gudenieki" ģeogrāfiskais novietojums un robežu apraksts 8

Attēls 2 - Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā konstatēto biotopu struktūra 11

Attēls 3 - Dabas lieguma "Gudenieki" biotopu struktūra un to aizņemto platību sadalījums procentos. 12

Attēls 4 - Lielākais līdz šim dabas lieguma teritorijā konstatētais Zviedrijas kadiķis..... 13

Attēls 5 - Vietām krūmāju biotopos blīgznas nomāc Zviedrijas kadiķi 14

Attēls 6 - Ar mikroskopisko sēni *Stigma juniperina* inficēts kadiķis..... 14

Attēls 7 - Vietām vidēja vecuma mežaudzēs Zviedrijas kadiķi ir kritiskā stāvoklī kokaudzes lielās biežības dēļ 16

Attēls 8 - Pļavas mitrajās pazeminājumos ciņus veido kamoliņu doņi un grīši 17

Attēls 9 - dabas lieguma "Gudenieki" ziemeļu daļā sastopamais sausu virsāju biotops 18

Attēls 10 - Bebru darbības rezultātā dabas lieguma "Gudenieki" ziemeļu daļā ir apūdeņota 0,3 ha liela tā teritorijas daļa 19

Attēls 11- Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā ietilpstošo zemju sadalījums pēc nekustamā īpašuma lietošanas mērķu formām..... 23

Attēls 12 - Gudenieku pagasta un dabas lieguma zemju izmantošanas veidu salīdzinājums 23

Attēls 13 - Dabas liegumā "Gudenieki" izdalītās apsaimniekošanas intensitātes zonas 34

Attēls 14 - Zemas apsaimniekošanas intensitātes zona - jaunākās stadijas krūmājs. Šajā teritorijā ir pieļaujama aitu ganīšana 36

Attēls 15 - Vidējas apsaimniekošanas intensitātes zona. Vidēja vecuma mežaudze ar nomāktu Zviedrijas kadiķi..... 37

Attēls 16 - Augstas apsaimniekošanas intensitātes zona. Vēlīnas stadijas krūmāju biotops ar Zviedrijas kadiķi dabas lieguma centrālajā daļā. Kadiķa apdraudējuma stāvoklis ir relatīvi zems.....	38
Attēls 17 - Augstas apsaimniekošanas intensitātes zona. Vēlīnas stadijas krūmāju biotops ar Zviedrijas kadiķi, kuru būtiski apdraud konkurējošie koki un krūmi	38
Attēls 18 - Augstas apsaimniekošanas intensitātes zona. Vēlīnas stadijas krūmāju biotops ar Zviedrijas kadiķi, kura apdraudējums ir būtisks, vietām pat kritisks. Kadiķa apdraudējuma stāvoklis ir relatīvi zems	39
Attēls 19 - Dabas lieguma "Gudenieki" ziemeļu daļā sastopamais sausu virsāju biotops. Apsaimniekošanas pasākumi ir nosakāmi pēc detalizētākas izpētes un biotopa statusa noteikšanas	40
Attēls 20 - Teritorija, kurā nav veicami apsaimniekošanas pasākumi. Apšu audze - potenciāls meža atslēgas biotops	41
Attēls 21 - Dažādās dabas lieguma "Gudenieki" apsaimniekošanas intensitātes zonās ietilpstošo zemju lietotāji un īpašnieki	43

TABULAS

Tabula 1 - Dabas lieguma "Gudenieki" hidroloģisko režīmu raksturojošie rādītāji	10
Tabula 2 - Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā konstatētie īpaši aizsargājami augi.	20
Tabula 3 - Dabas lieguma "Gudenieki" ainavas vizuālā novērtējuma kopsavilkums.....	21
Tabula 4 - Gudenieku pagasta un dabas lieguma zemju sadalījums pēc nekustamā īpašuma lietošanas mērķiem	22
Tabula 5 - Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā ietilpstošo zemju nekustamā īpašuma izmantošanas veidu un biotopu struktūras rādītāju salīdzinājums	24
Tabula 6 - Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijas sadalījums pēc nekustamā īpašuma piederības	24
Tabula 7 - Iedzīvotāju kustība Gudenieku pagastā.....	25
Tabula 8 - Dabas liegumam "Gudenieki" saistošie normatīvie dokumenti	29
Tabula 9 - Dabas liegumā "Gudenieki" realizējamie dabas aizsardzības pasākumi	44

IEVADS

Dabas lieguma "Gudenieki" dabas aizsardzības plānu laika periodam no 2002.gada līdz 2006.gadam ir izstrādājusi konsultāciju firma Carl Bro SIA, kura ar Dānijas firmas Carl Bro meitas uzņēmums Latvijā. Projektu vadīja un dabas aizsardzības plānu izstrādāja M.Sc.biol. Loreta Urtāne, sadarbībā ar Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāta vecāko mežu ekspertu Aldi Liepiņu. Nepieciešamās konsultācijas sniedza LU profesore Dr.habil.ģeogr. Aija Melluma un Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervāta direktors M.Sc.biol. Andris Urtāns. Informācijās savākšanā piedalījās arī Carl Bro vides konsultante Astrīda Celmiņa.

Pateicamies par atbalstu un nepieciešamās informācijas sniegšanu Gudenieku pagasta padomes vadītājai Dainai Bērentes kundzei un jo īpaši Kuldīgas VVM Alsungas mežniecības mežsardzei Leldai Pamovskai.

Tāpat pateicamies Vides aizsardzības reģionālās attīstības ministrijas Dabas aizsardzības departamenta darbiniekiem par sapratni un sniegtajām konsultācijām.

KOPSAVILKUMS

Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķis ir saglabāt Latvijai specifisku biotopu - Zviedrijas kadiķa audzes, kuras ir veidojušās uz lauksaimniecībā agrāk izmantotām zemēm, vienlaicīgi nodrošinot arī teritorijas attīstību un iedzīvotāju labklājības līmeņa celšanos.

Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķis ir saglabāt Latvijai specifisku biotopu - Zviedrijas kadiķa audzes, kuras ir veidojušās uz lauksaimniecībā agrāk izmantotām zemēm, vienlaicīgi nodrošinot arī teritorijas attīstību un iedzīvotāju labklājības līmeņa celšanos.

Dabas liegums Gudenieki atrodas Kuldīgas rajona Gudenieku pagastā, tas aizņem 0,9% no kopējās pagasta teritorijas un tā platība ir 106.0 hektāri. Dabas liegumā sastopami dažādas formas kadiķi un savdabīgi augu grupējumu. Gudenieku kadiķu audze ir nozīmīgākā Latvijas kadiķu audze kā aizņemtās platības, tā arī kadiķu audzes stāvokļa ziņā.

Aizsargājamās teritorijas ainava ir bioloģiski daudzveidīga. Tās ekoloģisko unikalitāti nosaka dažādas formas Zviedrijas kadiķu audzes. Citi ainavas bioloģisko daudzveidību raksturojošie elementi ir – 50 līdz 60 gadus vecās lapu koku audzes, apšu tīraudzes, kļavu tīraudzes, vecu bērzu tīraudzes, bebraine kā arī virsāji

Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā atrodas 12 nekustamie īpašumi un lietojumi. Vairumam nekustamo īpašumu tikai daļa no to teritorijas ietilpst dabas liegumā un tikai 4 no zemes vienībām pilnībā ietilpst aizsargājamajā teritorijā. Nekustamā īpašuma izmantošanas veidi aizsargājamajā teritorijā ietilpstošajām zemēm visumā atbilst arī dabas lieguma dabiskajai kvalitātei, t.i., to veidojošo biotopu struktūrai.

Pamatojoties uz dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veiktās biotopu apsekošanas rezultātiem un Zviedrijas kadiķa stāvokli dažādās aizsargājamās teritorijas daļās, dabas liegumam "Gudenieki" ir izdalītas sešas dažādas apsaimniekošanas intensitātes zonas:

- Zemas intensitātes apsaimniekošanas zona;
- Vidējas intensitātes apsaimniekošanas zona;
- Augstas intensitātes apsaimniekošanas zona;
- Zona, kuras apsaimniekošanas pasākumu noteikšanai nepieciešama detalizētāka izpēte un veģetācijas inventarizācija;

- Saimnieciskās darbības zona;
- Zona bez apsaimniekošanas pasākumiem.

Katrai no izdalītajām zonām ir noteikts zonas apsaimniekošanas mērķis un noteikti veicamo apsaimniekošanas pasākumi. Tiem apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ir veicami lieguma mežaudžu segtajās platībās, ir noteikti arī veicamo darbību pamatprincipi.

Dabas lieguma "Gudenieki" dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts piecu gadu periodam, t.i., no 2002. gada līdz 2006. gadam. Par dabas aizsardzības plāna īstenošanu atbild Gudenieku pagasta pašvaldība, vai pēc tās iniciatīvas izveidota aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde.

Izvirzot teritorijas apsaimniekošanas mērķi turpmākajam piecu gadu periodam un nosakot konkrētus darba uzdevumus un veicamos pasākumus tika ņemts vērā teritorijas dabas aizsardzības statuss, kadiķu stāvoklis aizsargājamajā teritorijā un iespējas dabas lieguma apsaimniekošanu saistīt ar Gudenieku pagasta attīstību.

Teritorijas apsaimniekošanas mērķis turpmāko piecu gadu periodam ir:

- radīt pamatu efektīvas un videi draudzīgas apsaimniekošanas realizēšanai;
- nodrošināt Zviedrijas kadiķa stāvokļa uzlabošanu, slēdzot līgumus ar katru zemes īpašnieku vai zemes lietotāju par konkrētu apsaimniekošanas pasākumu veikšanu;
- nodrošināt aizsargājamās teritorijas aizsardzību, regulējot darbības tajā;
- nodrošināt teritorijas atpazīstamību dabā.

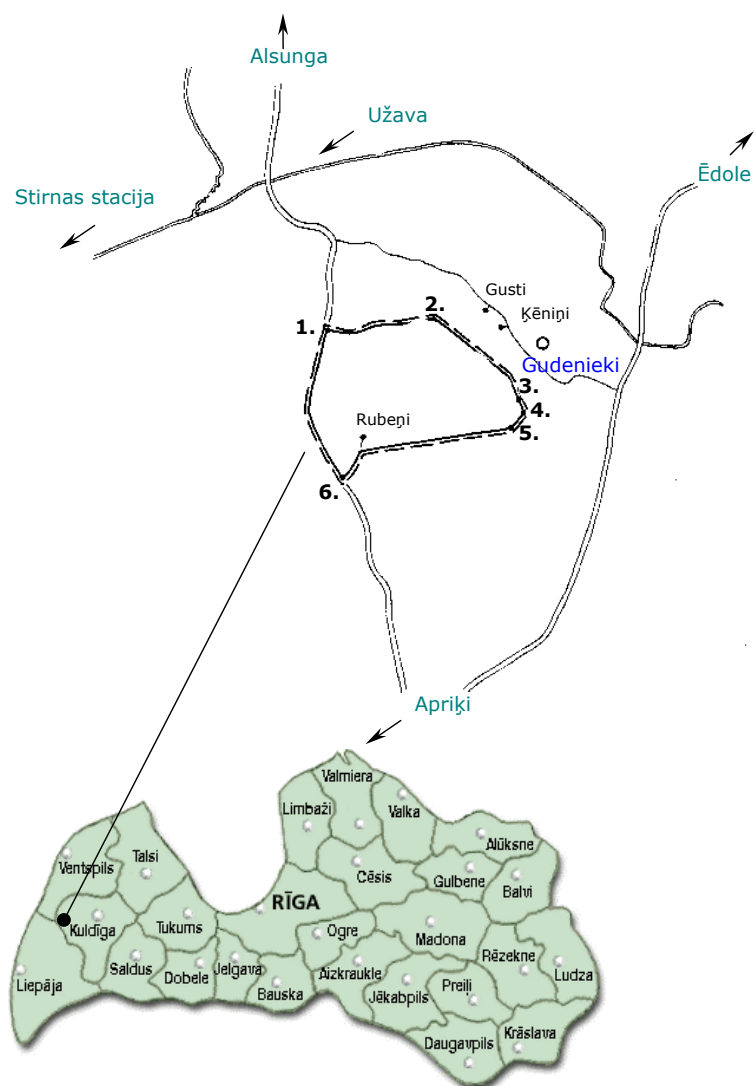
1 DAĻA – TERITORIJAS RAKSTUROJUMS

Vispārīgas ziņas

Nosaukums:	Gudenieki
Platība (Ha):	106.0 hektāri
Aizsardzībā kopš:	1999.gada
Kategorija:	Dabas liegums
Patreizējais aizsardzību nosakošais likumdošanas akts:	MK Noteikumi Nr. 212 Noteikumi par dabas liegumiem, 1999

Dabas liegums **Gudenieki** atrodas Kuldīgas rajona Gudenieku pagastā. Tā platība ir 106.0 hektāri. Dabas liegumā sastopami dažādas formas kadiķi un savdabīgi augu grupējumu. Gudenieku kadiķu audze ir nozīmīgākā Latvijas kadiķu audze kā aizņemtās platības, tā arī kadiķu audzes stāvokļa ziņā. Citas aizsargājamās teritorijas ar kadiķiem Latvijā ir 1987.gadā izveidotais botāniskais liegums "Kadiķu nora" (patreizējais statuss – dabas liegums), kura platība ir 3,8 hektāri un valsts aizsardzībā kopš 1977 gada bijušais 13 hektārus lielais botāniskais liegums "Kadiķkalni", kurš patreiz ir rajona nozīmes aizsargājamas teritorijas statusā.

Gudenieku pagasts atrodas Kuldīgas rajona rietumu daļā (1.attēls) un robežojas ar šī rajona pagastiem - Alsungu, Ēdoli, Īvandi, Kurmāli un Turlavu, kā arī ar Liepājas rajona Lažas un Sakas pagastiem. Kopumā dabas liegums aizņem 0,9% no kopējās pagasta teritorijas.

Attēls 1 - Dabas lieguma "Gudenieki" ģeogrāfiskais novietojums un robežu apraksts

Dabas lieguma "GUDENIEKI" Robežu apraksts Kuldīgas rajons Kuldīgas virsmežniecība Gudenieku pagasts -

- 1 – 2:** No ceļa Bulkas - Adzes krogs uz austrumiem pa zemnieku saimniecības "Treidi" mājas ceļu līdz mājām, tad pa gaisa līniju līdz zemnieku saimniecības "Veldres" dienvidu stūrim;
- 2 – 3:** Uz dienvidaustrumiem pa grāvi līdz zemnieku saimniecību "Rudzīši" un "Sirneji" robežai,;
- 3 – 4:** Uz dienvidiem pa zemnieku saimniecību "Rudzīši" un "Sirneji" robežu līdz zemnieku saimniecības "Rudzīši" 4. un 8.nogabalu robežai;
- 4 – 5:** Uz dienvidiem, ietverot zemnieku saimniecības "Rudzīši" 5., 6. un 7.nogabalus, līdz meža ceļam;
- 5 – 6:** Uz rietumiem pa šo ceļu gar zemnieku saimniecības "Rubeņi" māju līdz ceļam Bulkas - Adzes krogs;
- 6. – 1:** Uz ziemeļiem pa ceļu Bulkas - Adzes krogs līdz sākumpunktam.

1.1 DABAS APSTĀKĻU RAKSTUROJUMS

1.1.1 Klimats

Dabas liegums "Gudenieki" ietilpst Kurzemes augstienes klimatiskajā rajonā (ТЕМНИКОБА Н. С., 1958, KALNIŅA A., 1995). Aizsargājamās teritorijas klimats kopumā atbilst izdalītajam klimatiskajam rajonam raksturīgajam. Teritorijas klimats ir mēreni silts un mitrs, nedaudz kontinentālāks nekā blakus esošajā Piejūras zemienē. Konkrētas teritorijas klimatu pamatā nosaka Baltijas jūras tuvums (aptuveni 20 km), Rietumkursas augstienes reljefs, kā arī mežu un purvu attiecība visā klimatiskajā rajonā kopumā. Reģiona reljefa uzbūves īpatnības nosaka teritorijas pakļautību valdošajiem rietumu un dienvidrietumu vējiem, kuri nosaka klimata lokāla rakstura kontrastainību. Gada vidējā gaisa temperatūra ir +7 °C. Savukārt, vidējā gaisa temperatūra janvārī ir -3,5 °C, bet jūlijā - tā ir +17 °C. Vidējā gada nokrišņu summa ir 700 līdz 800 mm.

Bezsalā periods teritorijā kopumā ilgst vidēji 135 līdz 140 dienas gadā. Sniega sega ziemā ir nepatstāvīga. Noturīgas sniega segas veidošanās sākas decembra beigās vai janvāra sākumā. Sniega segas biezums 10 līdz 15 cm. Pēdējās pavasara salnas sastopamas aprīļa beigās. Savukārt, pirmās rudens salnas sākas jau oktobra beigās.

1.1.2 Ģeoloģija un ģeomorfoloģija

Gudenieku dabas liegums atrodas Rietumkursas augstienes dabas rajonā - Apriķu līdzenums. Aizsargājamā teritorija atrodas tuvu minētā dabas rajona robežai ar Piejūras zemienes dabas rajonu - Piemāres līdzenums, ko dabā raksturo Baltijas ledus ezera krasta veidojumi.

Zemes virsa aplūkojamajā teritorijā ir samērā līdzena. Tās absolūtais augstums 32,5 metri virs jūras līmeņa. Gruntsūdeņi un pazemes ūdens horizonti kopumā ir vāji izolēti. Gruntsūdens līmenis ir samērā augsts. Gruntsūdeņi atrodas vidēji 1 līdz 1,5 metru dziļumā. Šāds gruntsūdeņu līmenis ir veicinājis teritorijas daļēju pārpurvošanos.

Patreizējās reljefa formas veidojošo kvartāra nogulumu biezums 10 līdz 20 metri. To augšējo daļu veido Baltijas ledus ezera un pieledāju baseinu nogulumi - dažādgraudaina, bet pārsvarā smalka smilts. Smilts vietām ir ar grants piemaisījumu, kuru slāņa apakšdaļā nomaina blīva smilts un **aleiriti** (skat. termina skaidrojumu 4.pielikumā).

1.1.3 Augsnes

Dabas liegums atrodas Kurzemes morēnu pauguraines un līdzenuma augšņu rajona Rietumkursas augšņu apakšrajonā (K.BRĪVKALNS, 1959; 1978; R.ĀVA, 1994).

Dabas liegumā dominējušās ir velēnu podzolētās glejotās augsnes. Tās ir sastopamas galvenokārt aizsargājamās teritorijas dienvidrietumu un ziemeļu daļas reljefa paaugstinājumos un lieguma labāk drenētājās vietās. Augšņu **podzolācijas** (skat. termina skaidrojumu 4.pielikumā) pakāpe ir vidēja. To ķīmiskās un fizikālās īpašības ir atkarīgas no cilmiežu mehāniskā sastāva un augsnes izskalošanas pakāpes. Kopumā tās ir nabadzīgas ar augu barības vielām un tām ir skāba reakcija, kā arī raksturīga vāja bioloģisko procesu norise un maz vērtīgo mikroorganismu grupu. Trūda daudzums augsnē svārstās starp 1,6 - 3%, tādēļ to dabiskā auglība ir zema.

Teritorijas vidusdaļā sastopamas podzolēto glejaugšņu tipam piederošās trūdainās podzolētās glejotās augsnes. Tās ir veidojušās no agrākajām velēnu podzolaugsnēm pastiprinoties **glejošanās** (skat. termina skaidrojumu 4.pielikumā) procesiem. Šādas augsnes veidojas vietās, kur uzkrājas īslaicīgi stāvoši virszemes ūdeņi vai arī ir vidēji dziļi gruntsūdeņi. Pamatā tās ir izplatītas reljefa pazeminājumos un līdzenumos ar vāji izteiktu ūdens noteci, kā arī tajās vietās, kur apgrūtināta ūdens infiltrācija. Augšņu veidošanos sekmē reljefs, apgrūtinātā ūdens notece, cilmiežu mehāniskais sastāvs, nokrišņu daudzums, gruntsūdeņu dziļums, meliorācijas sistēmu patreizējais stāvoklis.

Dabas lieguma pārmitrajās vietās sastopamas arī zemā purva kūdraugsnes. Šo augšņu ķīmiskā reakcija ir skāba un tās ir nabadzīgas ar augu barības vielām.

1.1.4 Hidroloģija un hidrobioloģija

Dabas liegums "Gudenieki" atrodas Baltijas jūras piekrastes upju hidroloģiskajā rajonā (A.PASTORS, 1995). Šis ir viens no 17 Latvijā pēc virszemes un pazemes ūdeņu hidroloģiskā režīma viendabīguma rādītājiem izdalītajiem hidroloģiskajiem rajoniem.

Aizsargājamās teritorijas hidroloģisko režīmu kopumā raksturo visam izdalītajam rajonam raksturīgie lielle nokrišņu un noteces rādītāji, kā arī Latvijai kopumā vislielākie raksturīgie iztvaikošanas rādītāji (1.tabula).

Tabula 1 – Dabas lieguma "Gudenieki" hidroloģisko režīmu raksturojošie rādītāji

Teritoriju raksturojošais rādītājs	Milimetri gadā	Procentos no nokrišņu daudzuma
Nokrišņi	801	-
Notece	254	32%
Iztvaikošana	547	68%

Lieguma rietumu daļā atrodas dīķis, kura virsmas platība ir aptuveni 0,3 hektāri. Uz rietumiem netālu no dīķa atrodas avots, kas ar nelielu ūdensteci ir savienojas ar dīķi. Pirms vairāk nekā 30 gadiem otrs dīķis ir atradies lieguma teritorijas austrumu daļā. Šis dīķis jau vairāk nekā 20 gadus atpakaļ ir nolaists.

Teritorijas meža platībās ir Latvijas pirmās brīvvalsts laikā veidotas grāvju sistēmas paliekas. Kolhozu darbības laikā meliorācijas darbi teritorijā netika veikti.

Mitruma režīma paaugstināšanos teritorijā veicina agrāk veidotās grāvju sistēmas un avotam tuvumā esošā strautiņa aizaugšana ar krūmiem, kā arī bebru veidotais aizsprosts teritorijas ziemeļu daļā.

1.1.5 Biotopi un veģetācija

Zviedrijas kadiķi *Juniperus communis* Latvijā visbiežāk ir sastopami priežu meža pamežā, izcirtumos, norās un kāpās. Kadiķu audzes aizņem arī teritorijas, kurās ir pārtraukta lauksaimnieciskā darbība. Šādu kadiķu audžu specifika ir tā, ka tie ir veidojušies ar cilvēku līdzdalību. Tāpēc cilvēku līdzdalība ir nepieciešama arī, lai kadiķu audzes uzturētu un saglabātu.

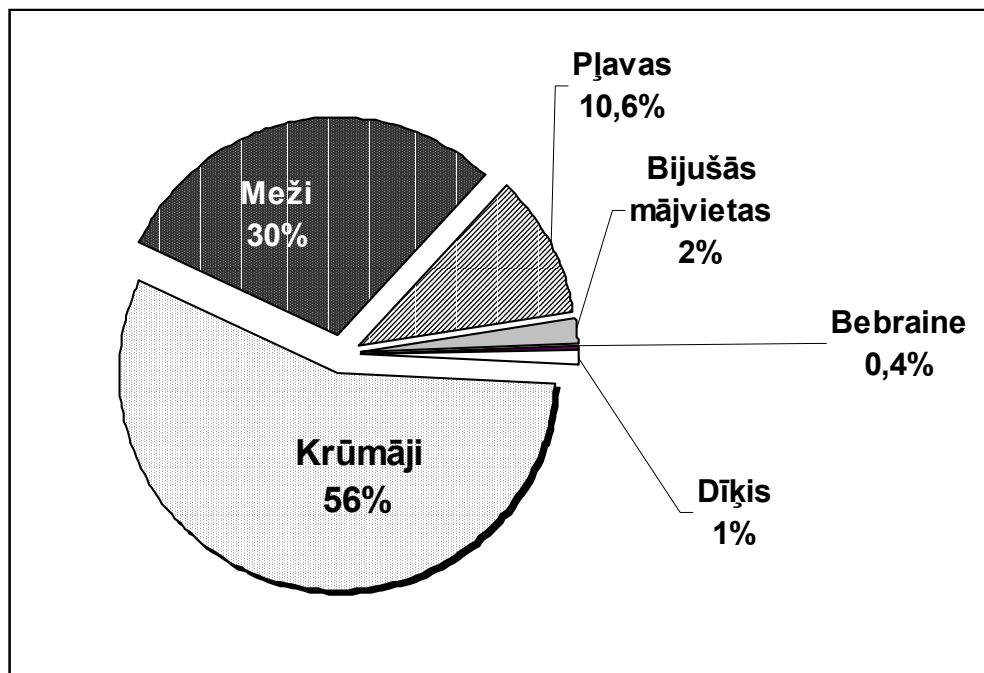
Dabas lieguma "Gudenieki" biotopi ir veidojušies galvenokārt uz bijušajām lauksaimniecības zemēm. Tie ir :

- krūmāju biotopi;
- mežu biotopi;
- pļavu biotopi;
- bijušo mājvietu biotopi;
- dīķa biotops un
- bebru uzpludinājums jeb bebraine.

Dabas lieguma teritorijā konstatēto biotopu struktūra ir parādīta 2.attēlā. Savukārt to aizņemto platību procentuālais sadalījums ir parādīts 3.attēlā.

Attēls 2 - Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā konstatēto biotopu struktūra

Attēls 3 - Dabas lieguma "Gudenieki" biotopu struktūra un to aizņemto platību sadalījums procentos.

1.1.5.1 Krūmāju biotopi

Latvijas apstākļos krūmāju biotopi ar Zviedrijas kadiķi ir ļoti specifiski biotopi. Šie biotopi ir veidojušies uz agrāk lauksaimniecībā izmantotām zemēm. Tādēļ zināmā mērā tās ir uzskatāmas par mākslīgi veidotām sistēmām, kuru uzturēšanu nodrošina cilvēku saimnieciskā darbībā – mājlopu, galvenokārt aitu ganišana, pļaušana, krūmu un koku izzāģēšana.

Krūmāju biotopi ir pati nozīmīgākā dabas lieguma "Gudenieki" teritorijas daļa, un tā aizņem lielāko platības daļu – 56%. Tos veido Zviedrijas kadiķa *Juniperus communis* audzes mēreni mitrās jeb mezofilās pļavās. Šādas pļavas ir nabadzīgas ar barības vielām. Kadiķu audzes ir veidojušās bijušajās ganībās, kuru apsaimniekošana pārtraukta nesēnā pagātnē un kuras tagad ir pamestas. Platībās konstatējami veci un sekli meliorācijas grāvīši, kas tagad ir aizauguši. Biotopos sastopami dažādu formu un dažāda lieluma kadiķi līdz pat vairāku metru augstumam un savdabīgi to grupējumi. Kadiķi sedz ne vairāk kā 25% no kopējās biotopa platības, to izvietojums ir ļoti nevienmērīgs. Raksturīgākās sugas bez Zviedrijas kadiķa ir vilkābeles *Crataegus spp.*, parastais pabērzs *Rhamnus cathartica*, rozes *Rosa spp.*, kārkli *Salix spp.*

Krūmāju biotopi dabas liegumā "Gudenieki" atbilst Eiropas Padomes 1992.gadā 21.maijā pieņemtās Direktīvas "Par dabīgo biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību" noteiktajam virsāju un krūmāju grupā ietilpstošajam biotopam – kadiķu audzes mēreni mitrās pļavās ar nabadzīgiem barības krājumiem (COUNCIL DIRECTIVE 92/43/EEC OF 21 MAY 1992). Minētā biotopa numurs pēc palearktiskas biotopu klasifikatora ir 5130.

Atbilstošajos Latvijas likumdošanas aktos (MK NOTEIKUMI NR.421, 2000) minētie biotopi ir klasificēti kā pļavas un ganības ar kadiķi *Juniperus communis*.

Kadiķu stāvoklis krūmāju biotopos

Teritorijas dienvidrietumu un ziemeļu daļās, kur mājlopu ganišana pārtraukta visvēlāk, kadiķu audzes ir labākā stāvoklī, jo aizaugums ar dažādu sugu krūmiem un kokaugiem ir minimāls vai tā pat nav, kā tas novērojams ziemeļu daļā netālu no mājām. Turpat ziemeļu daļā atrodas, iespējams, vecākais un lielākais kadiķis dabas lieguma teritorijā. To, daloties pie sakņu kakla, veido 4 stumbri. Kadiķa apkārtmērs ir tuvu dižkoka izmēram, t.i., 80 cm (4.attēls).

Attēls 4 – Lielākais līdz šim dabas lieguma teritorijā konstatētais Zviedrijas kadiķis

Teritorijas centrālajā, dienvidaustrumu un austrumu daļās, kur mājlopu ganišana pārtraukta agrāk, kadiķu audzes ievērojami un vietām pat kritiski nomāc citu sugu krūmi un kokaugi. Tie ir galvenokārt parastā priede *Pinus sylvestris*, āra bērzs *Betula pendula*, blīgzna *Salix caprea*, parastā apse *Populus tremula*, arī parastā egle *Picea abies* (5. attēls).

**Attēls 5 –
Vietām
krūmāju
biotopos
blīgznas nomāc
Zviedrijas
kadiķi**

Atsevišķās vietās kokveida formu kadiķiem konstatējami stumbru mizas un aplievas bojājumi. Tie ir radušies senāk - mājlopu ganīšanas periodā, kā arī pēdējos gados - stirnu darbības dēļ. Tāpat krūmāju kadiķu biotopos ir konstatējama skuju nokalšanu, ko, iespējams, izraisa kadiķu inficēšanās ar līdz šim nepilnīgi pazīstamo mikroskopisko sēni *Stigmia juniperina* (6.attēls).

**Attēls 6 – Ar mikroskopisko
sēni *Stigma juniperina*
inficēts kadiķis**

1.1.5.2 Meža biotopi

Mežu biotopi ir otra lielākā biotopu grupa dabas liegumā. Kopējā mežu biotopu aizņemtā platība dabas liegumā ir 30% (2.attēls). Tos galvenokārt veido priežu meži uz sausām vai daļēji mitrām augsnēm. Sauso priežu mežu pamežā aug, galvenokārt, Zviedrijas kadiķis. Daļa no dabas lieguma mežiem aug uz bijušajām lauksaimniecības zemēm. Tie veidojušies aizaugot bijušajiem krūmāju biotopiem, kuros Zviedrijas kadiķis bija galvenā suga.

Teritorijas dienvidrietumu daļā (2.attēls) abpus ceļam uz bijušo mājvietu aptuveni 0,9 ha platībā atrodas briestaudzes vecuma priežu audze. Briestaudzē bez parastās priedes ir arī āra bērzs, parastā apse un parastā liepa *Tilia cordata*. Tās pamežā aug parastais pīlādzis *Sorbus aucuparia* un nedaudz arī Zviedrijas kadiķu.

Dabas lieguma dienvidu daļā aptuveni 2,0 ha lielā platībā atrodas vidēja vecuma priežu audze, kuras sastāvā bez parastās priedes ir āra bērzs, parastā apse, parastā egles un blīgznā. Priežu audzes pamežā ir ļoti blīvas Zviedrijas kadiķa audzes, kuru stāvoklis ir kritisks kokaudzes lielās biežības dēļ. Šī mežaudze ir bijušais krūmāju biotops un ir uzskatāms negatīvais piemērs to aizgāšanai.

Aizsargājamās teritorijas austrumu daļā aptuveni 2.0 ha platībā atrodas 50-60 gadu veca lapu koku audze, kuru veido galvenokārt āra bērzs un parastā apse ar dažām ļoti vecām blīgznām. Mežaudzes pamežā Zviedrijas kadiķis ir reti, izņemot audzes rietumu malu, kur uz minētās audzes robežas ar pļavas biotopu ir daudz vecu un pat ļoti vecu kadiķu. Mežaudze ir sekundārā tipa mežaudze uz bijušajām lauksaimniecības zemēm.

Ziemeļaustrumu un ziemeļu daļās vairāku ha platībā ir vidēja vecuma priežu tīraudzes, kuru pamežā reti ir Zviedrijas kadiķis. Izņēmums ir šo mežaudžu dienvidu mala, kur uz robežas ar pļavas biotopu ir daudz vecu kadiķu. Savukārt, tā ziemeļu daļā uz rietumiem no bebru uzpludinājuma aptuveni 0,2 ha lielu platību aizņem potenciāli vērtīga 40 līdz 50 gadu veca apšu audze. Minētās mežaudzes sastāvā ir arī dažas zarainas parastās priedes ar lielām dimensijām, bet tās pamežā vietām ir Zviedrijas kadiķi.

Blakus apšu audzei rietumu pusē aptuveni 0,2 ha platībā aug vērtīga veca bērzu audze. Mežaudzi veido āra bērzs un dažas parastās priedes, tās pamežā ir vidēji daudz Zviedrijas kadiķu. Abas minētās audzes ir seni bijušie krūmāju biotopi.

Blakus abām iepriekš minētajām audzēm uz dienvidiem no tām aptuveni 1,5 ha lielu platību aizņem jaunaudzes vecuma priežu tīraudze. Tīraudzes pamežā ir daudz Zviedrijas kadiķu. Šī audze ir bijušais krūmāju biotops.

Aizsargājamās teritorijas ziemeļrietumu un rietumu daļā vairāku ha platībā ir briestaudzes vecuma priežu audzes, kuru sastāvā dominē parastā priede ar nelielu āra bērza, parastās apses un parastās egles piemistojumu. Audžu pamežā ir daudz Zviedrijas kadiķu.

Kadiķu stāvoklis meža biotopos

Mežu biotopos kadiķis ir pamežu veidojoša suga un kā tāda tā nevar būt biotopa dominējošā suga.

Blīvas kadiķu audzes ir sastopamas teritorijas austrumu un dienvidu daļās, vietās kur mežaudzes robežojas ar pļavām un dabas lieguma dienvidu daļas, ziemeļrietumu un rietumu daļu mežaudžu pamežā. Šeit kadiķu stāvoklis ir kritisks kokaudžu lielās biežības dēļ (7.attēls). Minētajās teritorijās augošajiem kadiķiem ir snieglaužu izraisīti bojājumi. Tāpat, šeit ir daudz jau nokaltušu kadiķu. Atsevišķās vietās mežaudzēs ir veiktas meža kopšanas circes, kuras uzlabo kadiķu augšanas apstākļus. Nedaudz kadiķu ir dažādu mežaudžu pamežā, kuras atrodas aizsargājamās teritorijas dienvidrietumu, austrumu, ziemeļaustrumu un ziemeļu daļās. Šeit kadiķus nomāc krūmi un kokaugi.

**Attēls 7 –
Vietām vidēja
vecuma
mežaudzēs
Zviedrijas
kadiķi ir
kritiskā
stāvoklī
kokaudzes
lielās biežības
dēļ**

1.1.5.3 Pļavu biotopi

Pie pļavu biotopiem pieskaitāmās atklātās teritorijas ar lakstaugu veģetāciju ir trešā lielākā augteņu grupa dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā. Lieguma teritorijas austrumu daļā pirms apmēram 30 gadiem atradusies mākslīgi uzpludināta ūdenskrātuve, kura tagad ir nolaista. Tagad te ir izveidojusies vairākus hektārus liela slapja (2.attēls). Pļavas mitrākajos pazeminājumos dominē vīgriezēs *Filipendula ulmaria*, vītoli vējmietīņi *Lythrum salicaria*, zeltainā un kodīgā gundegas *Ranunculus auricomus* un *R. sceleratus*, purva vārnkājas *Comarum palustre*, pūkainā kazrozes *Epilobium hirsutum*, kā arī purva madaras *Galium palustre* un balderiāņi *Valeriana officinalis*. Te ciņus veido kamolu doņi *Juncus leersii* un vairākas grīšļu *Carex sp* sugas (8.attēls).

Attēls 8 – Pļavas mitrajās pazeminājumos ciņus veido kamoliņu doņi un grīšļi

Sausākajās vietās sastopamas vanagu vīķi *Vicia cracca* un pļavas dedestiņas *Lathyrus pratensis*, kā arī pļavas zeltenes *Lysimachia vulgaris* un maura retēji *Potentilla anserina*.

Pļava vēl ir samērā atklāta, taču to pakāpeniski pāraug dažādi krūmi, galvenokārt kārkli *Salix sp.*, tādējādi nākotnē potenciāli samazinot pļavā sastopamo lakstaugu daudzveidību.

Pļavas perifērijā sastopami atsevišķi kokaugi galvenokārt parastā priede un āra bērzs. Pārējie pļavu biotopi izvietoti galvenokārt teritorijas rietumu daļā, kur tiek apsaimniekoti ar dažādu saimniecisko intensitāti.

1.1.5.4 Virsāji

Virsājs ir biotops, kurā galvenais organisko vielu ražotājs ir sila virsis *Calluna vulgaris*. Virsāji visbiežāk izveidojas vieglās smilts augsnēs – izcirtumos vai izdegumos. Latvijas aizsargājamo biotopu sarakstā (BIOTOPU ROKASGRĀMATA, 2000; MK NOTEIKUMI NR.421, 2000) iekļauti ir sausie iekšzemes virsāji (biotopa kods - 4030), kuri veidojas uz podzelētajām smiltis augsnēm un slapjie virsāji ar grīņu sārteni (biotopa kods - 4010).

Dabas liegumā "Gudenieki" virsāji ir sastopami teritorijas ziemeļu daļā netālu no "Treidu" mājām. Tāpat, virši veido zemsedzi teritorijas ziemeļaustrumu un ziemeļu daļas mitrajās priežu mežaudzēs.

Šobrīd nav pamata uzskatīt, ka lieguma mitrajā daļā konstatētie virsāji atbilst palearktiskas biotopu klasifikatorā 31.11 un Latvijas biotopu klasifikatorā F7 iekļautajam virsāju biotopam – slapjie virsāji ar grīņu sārteni (biotopa kods - 4010).

Pieļaujams, ka aizsargājamās teritorijas ziemeļu daļā izvietojies virsājs atbilst palearktiskas biotopu klasifikatorā 31.2 un Latvijas biotopu klasifikatorā F7 iekļautajam sausu virsāju biotopam – 4030 (9.attēls).

Attēls 9 – dabas lieguma "Gudenieki" ziemeļu daļā sastopamais sausu virsāju biotops

1.1.5.5 Bijušo mājvietu biotopi

Bijušo mājvietu biotopi ir specifiski biotopi ar augstu bioloģiskās daudzveidības līmeni. Šādu biotopu vērtību nosaka cilvēku veidotu biotopu savstarpējā mijiedarbība un blakus esošajiem dabiskajiem biotopiem.

Raksturīgākais bijušo mājvietu biotops atrodas teritorijas dienvidrietumu daļā, kur atrodamas bijušās saimniecības "Rubeņi" paliekas (2.attēls). Biotopā vērtīgi ir vecie dažādu sugu koku stādījumi, kurus veido bioloģiski veci lielu dimensiju koki, tai skaitā arī parastais ozols, parastā liepa, āra bērzs, parastā kļava *Acer platanoides* u.c. Tāpat, vērtīgs ir vecais augļu dārzs ar ābelēm *Malus*, plūmēm *Prunus*, ķiršiem *Cerasus* u.c. sugām, kuras tiek izmantots kā putnu barošanās vieta. Kā būvju paliekas tā arī vecie koku stādījumi tiek izmantoti par dažādu sugu faunas pārstāvju dzīves, barošanās un paslēptuvju vietām.

No teritorijas kultūrvēsturiskās ainavas vērtībām nozīmīgs ir vecais ap mājvietu stādītais parastās egles koku dzīvžogs, kurš tagad rada alejas efektu gar ceļu.

1.1.5.6 Dīķa biotops

Dīķis atrodas dabas lieguma rietumu daļā (2.attēls). Dīķa piekrastes zonā aug krūmi, galvenokārt dažādu kārkļu sugu. Netālu no dīķa rietumu virzienā atrodas avots, kurš ar nelielu strautiņa palīdzību ir savienots ar dīķi. Blakus avotam, tā rietumu pusē aug vairāki veci un ļoti lielu dimensiju – 3 līdz 5m apkārtmērā, baltie vītoli *Salix alba*. Visi minētie objekti kopā veido dīķa biotopu.

1.1.5.7 Bebraine

Bebru uzpludinājums atrodas teritorijas ziemeļu daļā (2.attēls). Pēc pazīmēm minētai biotops atbilst **mežu atslēgas biotopa** (skat. terminu skaidrojumu 4.pielikumā) – **bebraines** statusam (MEŽAUDŽU ATSLĒGAS BIOTOPU INVENTARIZĀCIJA, 2000; MEŽAUDŽU ATSLĒGAS BIOTOPU ROKASGRĀMATA, 2000). Ar ūdeni nosegtā virsmas platība ir aptuveni 0,3 hektārus liela, bet kopējā biotopa aizņemtā platība ir aptuveni 1.0 hektāri (10.attēls).

Ūdens teritorijā atrodas arī bebru mītne. Biotopa teritorijā ir daudz vecu nokaltušu koku paliekas. Tās galvenokārt ir āra bērzu atmirušās daļas, kuras ir piemērota dzīves vide aizsargājamo sugu vabolēm. Bebru darbības izraisīta ūdens līmeņa celšanās ir paaugstinājis blakus esošo biotopu augsnes mitrumu. Patreizējais ūdens līmenis ir uzskatāms par maksimālo pieļaujamo un tā turpmāka celšanās varētu veicināt koku un krūmu, tai skaitā arī Zviedrijas kadiķa, nokalšanu lielākās platībās.

Attēls 10 – Bebru darbības rezultātā dabas lieguma "Gudenieki" ziemeļu daļā ir apūdeņota 0,3 ha liela tā teritorijas daļa

1.1.6 Flora un fauna

Dabas liegums "Gudenieki" atrodas Rietumlatvijas **ģeobotāniskajā rajonā** (skat. terminu skaidrojumu 4.pielikumā). Dabas parka ziedaugu un paparžaugu sastāvs atbilst sausu un daļēji mitru priežu mežu, vecu lapu koku mežaudžu zemsedzēm un pārpurvotu pļavu augu sabiedrībām raksturīgajam augu sastāvam (skat. nodaļu – Biotopi un veģetācija).

Aizsargājamajā teritorijā šobrīd konstatēti ir trīs dažādās īpaši aizsargājamo augu kategorijā iekļautie augi (2.tabula).

Tabula 2 - Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā konstatētie īpaši aizsargājamo augi.

N.P.K.	Ipaši aizsargājamā augu suga	MK Noteikumi Nr. 396	MK Noteikumi Nr.45	ES Direktīvas	Latvijas Sarkanā grāmata	Baltijas reģiona Sarkanā grāmata
1.	Gada staipekņis - <i>Lycopodium annotinum</i> L.	B	-	V	III	X
2.	Zaļziedu naktsvijole - <i>Platanthera chlorantha</i> (Custer) Rch	A	-			
3.	Stāvlapu dzegužpirkstīte - <i>Dactylorhiza incarnata</i> (L.) Soo (*)	A	-	-	III	X

APZĪMĒJUMI:

MK Noteikumi Nr.396 - MK Noteikumi Nr.396 "Par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu", 2000":

A – Īpaši aizsargājamo sugu saraksts;

B – Ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu saraksts;

MK Noteikumi Nr.45 - MK Noteikumi Nr.45 "Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi", 2001

ES Direktīvas - ES Direktīva 92/43/EEC - "Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību":

V - 5.pielikums "Dzīvnieku un augu sugas, kuras ir kopienas interešu sfērā kuru iegūšana un ekspluatācija dabā var būt pieļaujama"

Latvijas Sarkanā grāmata - Latvijas Sarkanā grāmata, 1985:

III – Sugas, kuru indivīdu skaits samazinās un to areāls sašaurinās vairāku dabisku cēloņu dēļ vai arī cilvēku darbības rezultātā.

Ņemot vērā aizsargājamās teritorijas floristisko specifiku – kadiķu audze, teritorijā līdz šim nav veikti faunas pētījumi.

1.2 AINAVAS RAKSTUROJUMS

Reģionālā līmenī Latvija ir sadalīta 16 **ainavzemēs** (skat. terminu skaidrojumu 4.pielikumā), kuras, savukārt, ir sadalītas 84 lokālās ainaviskajās vienībās – **ainavapvidos** (skat. terminu skaidrojumu 4.pielikumā).

Dabas liegums "Gudenieki" ietilpst Rietumkursas ainavzemes Rietumkursas aru nolaidas Apriķu līdzenuma **āraines** (skat. terminu skaidrojumu 4.pielikumā) ainavu telpā (AINAVU AIZSARDZĪBA, 2000).

Dabas lieguma "Gudenieki" ainavas novērtējumam tika izmantots O.Nikodemusa metodiskais materiāls par ainavu apsaimniekošanas un aizsardzības plānošanu lauku pašvaldībās (O.NIKODEMUSS, 2001).

1.2.1 Ainavas ekoloģiskais novērtējums

Aizsargājamās teritorijas ainava ir bioloģiski daudzveidīga, kuras ekoloģisko unikalitāti nosaka dažādas formas Zviedrijas kadiķu audzes. Ainavas bioloģisko daudzveidību raksturojošie elementi ir – 50 līdz 60 gadus vecās lapu koku audzes, apšu tīraudzes, kļavu tīraudzes, vecu bērzu tīraudzes, bebraine kā arī virsāji (S.BELLS, O.NIKODEMUS, 2000). Detalizētāks teritorijas bioloģisko vērtību apraksts tiek dots nodaļā – Biotopi un veģetācija.

1.2.2 Ainavas vizuālais novērtējums

Dabas liegums ir lauksaimniecībā izmantojamu zemju ieskauta mežu masīva daļa. Kadiķu audzes ir skatam noslēgtas un mežaudžu nosegtas lielākajā aizsargājamās teritorijas perimetra daļā. Ainavas vizuālā novērtējuma kopsavilkums ir dots 3.tabulā.

Tabula 3 – Dabas lieguma "Gudenieki" ainavas vizuālā novērtējuma kopsavilkums

Ainavas kvalitāte	
• Mērogs	Tuvs
• Atklātums	Ierobežots
• Daudzveidība	Liela
• Unikalitāte	Liela
Ainavas saskatāmība	
Tā kā dabas liegums ir mežaudžu ieskauts, kadiķu audžu saskatāmība ir limitēta	
Ainavas pieejamība	
Ainavas pieejamība ir vērtējama kā potenciāli laba. Ainavas labu pieejamību var nodrošināt agrākā pieeja bijušajai viensētai "Rubēņi".	

1.2.3 Ainavas kultūrvēsturiskais novērtējums

Ainavas kultūrvēsturisko kvalitāti raksturojošs elements ir bijusī viensēta "Rubēņi". Bijušās viensētas paliekām ir gan ainavekoloģiska, gan kultūrvēsturiska nozīme, ko nevar attiecināt uz bijušajai viensētai blakus celtās jaunbūves paliekām. Jaunbūves paliekas to patreizējā statusā ir uzskatāmas par ainavu degradējošu elementu.

1.3 SOCIĀLEKONOMISKAIS RAKSTUROJUMS

1.3.1 Saimnieciskā darbība dabas parkā un tam piegulošajās teritorijās

Dabas liegumā "Gudenieki" veicamo dabas aizsardzības pasākumu nodrošināšana lielā mērā ir saistīta ar visa Gudenieku pagasta un, jo īpaši, ar Gudenieku ciemata attīstību. Tādēļ šajā nodaļā tiek dots īss visa Gudenieku pagasta sociālekonomiskais raksturojums un parādīts Gudenieku pagasta un aizsargājamajās teritorijas raksturojošo sociālekonomisko rādītāju salīdzinājums.

Gudenieku pagasta kopplatība ir 11230 ha (GUDENIEKU PAGASTA SOCIĀLI EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA, 1998), no kuriem 62,8% ir lauksaimniecībā izmantojamā zemes, 29% - meži, 1,7% - zeme zem ūdeņiem, 1,1% - krūmāji un 2,4% - pārējās zemes. No lauksaimniecībā izmantojamajām zemēm 75,7% ir aramzemes, 8,5% - ganības, 0,6% - augļu dārzi un 15,2% pļavas.

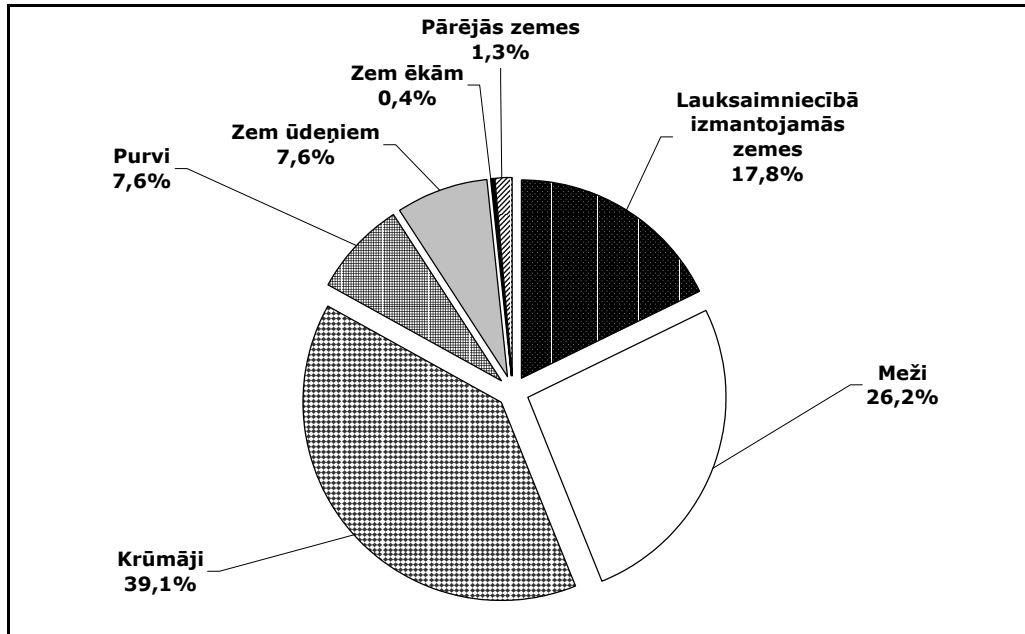
Aizsargājamās teritorijas un visa pagasta zemju lietošanas veidu sadalījuma salīdzinājums ir dots 4.tabulā.

Tabula 4 - Gudenieku pagasta un dabas lieguma zemju sadalījums pēc nekustamā īpašuma lietošanas mērķiem

Nekustamā īpašuma lietošanas mērķis ¹	Gudenieku pagastā		Dabas liegumā	
	ha	%	ha	%
Lauksaimniecībā izmantojamās zemes	7050,2	62,8	18,9	17,8
Mežsaimniecībā izmantojamās zemes	3253,4	29,0	27,7	26,2
Krūmāji	122,6	1,1	41,4	39,2
Purvi	139,6	1,2	8,1	7,6
Zeme zem ūdeņiem	191,9	1,7	8,0	7,5
Zeme zem ēkām un pagalmiem	115,8	1,0	0,4	0,4
Zeme zem ceļiem	88,3	0,8	0	0
Pārējās zemes	268,2	2,4	1,5	1,3
KOPĀ:	11230 ha	100%	106 ha	100%

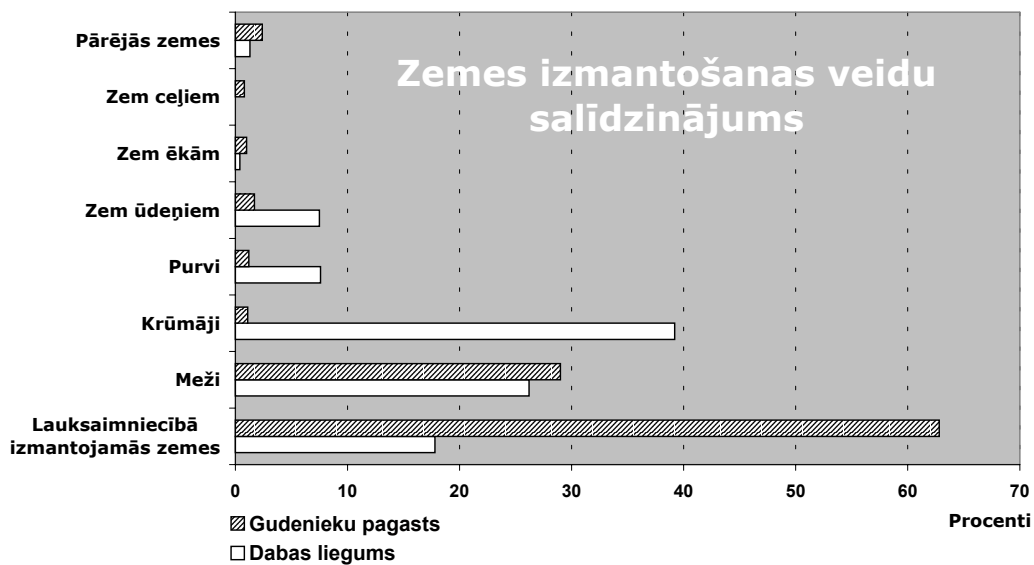
Dabas liegums "Gudenieki" aizņem 0,9% no Gudenieku pagasta kopējās teritorijas. Zemes izmantošanas veids liegumā kopumā atspoguļo aizsargājamās teritorijas specifiku. Aizsargājamajā teritorijā ietilpstošo zemju sadalījums pēc nekustamā īpašuma lietošanas mērķu formām ir parādīts 11.attēlā.

¹ Pamatojoties uz MK Noteikumiem Nr. 166 (05.05.1999) nekustamā īpašuma lietošanas mērķi, atbilstoši likumīgi iesāktajai nekustamā īpašuma (ieskaitot ēkas un būves) izmantošanai, zemes lietošanas veidiem un ekonomiskajai darbībai uz tās, nosaka attiecīgās valsts vai pašvaldību institūcijas

Attēls 11- Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā ietilpstošo zemju sadalījums pēc nekustamā īpašuma lietošanas mērķu formām.

Atšķirībā no pagasta zemju izmantošanas rādītājiem, kur skaitliski lielākā zemes lietojuma veidu grupa ir lauksaimniecībā izmantojamās zemes, dabas liegumā lielākās zemes lietojumu veidu grupas ir krūmāji un meži, kuri aizsargājamajā teritorijā aizņem attiecīgi 39,1% un 26,2% (11.attēls). Pagasta lielākā zemes izmantošanas veidu grupa – lauksaimniecībā izmantojamās zemes, ir trešā lielākā zemes lietojumu veidu kategorija dabas liegumā. Lauksaimniecībā izmantojamo zemju kategorijā iekļautās zemes atrodas galvenokārt dabas lieguma perifērijā – joslā starp ceļu Bulkas - Adzes krogs, kurš lieguma robeža un priežu briestaudzēm teritorijas dienvidrietumu daļā un "Treidu" mājai pieguļošajās zemes platībās.

Attēls 12 - Gudenieku pagasta un dabas lieguma zemju izmantošanas veidu salīdzinājums

Nekustamā īpašuma izmantošanas veidi aizsargājamajā teritorijā ietilpstošajām zemēm visumā atbilst arī dabas lieguma dabiskajai kvalitātei, t.i., to veidojošo biotopu struktūrai. Zemes izmantošanas veidu un biotopu struktūras rādītāju salīdzinājums ir dots 5.tabulā un 12.attēlā.

Tabula 5 - Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā ietilpstošo zemju nekustamā īpašuma izmantošanas veidu un biotopu struktūras rādītāju salīdzinājums

Nekustamā īpašuma lietošanas mērķis		Biotopu stuktūra	
Veids	%	%	Biotops
Krūmāji	39,2	56,0	Krūmāji
Mežsaimniecībā izmantojamās zemes	26,2	30,0	Meži
Lauksaimniecībā izmantojamās zemes, tai skaitā aramzemes*	17,8	10,6	Pļavas
		2,0	Bijušās mājvietas
Zeme zem ūdeņiem	7,5	1,0	Dīķis un strauts
		0,4	Bebraine
Purvi	7,6	**	
Pārējās zemes	1,7		
KOPĀ:	100%	100%	KOPĀ:

*- Aprakstītie biotopi ietver tikai dabiskus, par aramzemēm izmantotās platības netika aprakstītas kā biotopi;

** - Zemes lietojuma veids, domājams, ir piešķirts teritorijas slapjajiem mežu un pļavu nogabaliem

Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā atrodas 12 nekustamie īpašumi un lietojumi (6.tabula). Vairumam nekustamo īpašumu tikai daļa no to teritorijas ietilpst dabas liegumā un tikai 4 no zemes vienībām pilnībā ietilpst aizsargājamajā teritorijā (1.pielikums).

Tabula 6 - Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijas sadalījums pēc nekustamā īpašuma piederības

Īpašnieks	Īpašuma statuss		
	Īpašums	Lietojums	Tiesiskais valdījums
Privātpersonas	6	3	1
Pagasta padome	-	2	-
Valsts	-	-	-

Kopumā privātpersonu īpašumā, lietojumā vai tiesiskajā valdījumā atrodas 44,5% no dabas lieguma teritorijas. Savukārt, Gudenieku pagasta padomes lietojumā ir 55,5% no aizsargājamās teritorijas.

Privātpersonām piederošo dabas liegumā ietilpstošo zemes vienību lielums vidēji ir 4,7 hektāru liels. Minēto zemes vienību lielums svārstās robežās no 15,3 līdz 0,5 hektāriem.

1.3.2 Vēsturiskais zemes lietojums

Jau vēsturiski zemkopība Gudenieku pagastā un visā Rietumkursas reģionā ir bijusi galvenā lauksaimniecības nozare. Pirms pirmā pasaules kara saražotā labības produkcija tika eksportēta caur Liepājas un Ventspils ostām. Salīdzinot ar Vidzemes reģionu, piensaimniecība šajā Rietumkursas augstienes reģionā ir attīstījies lēnāk (LATVIJAS ZEME, DABA, TAUTA, 1937).

Jau izsenis reģionā ir bijušas labi attīstītas tādas lauksaimniecības palīgozares kā dārzkopība un zivkopība. Zivju diķi ir bijuši arī dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā.

1930.gadā Gudenieku pagasta platība ir bijusi 7579,89 hektāri un to veidoja 93 vecsaimniecības ar kopējo zemju platību 5114,08 hektāri un 80 jaunsaimniecības, kuras attiecīgi aizņēma 978,55 hektāru lielu platību. 1923.gadā pagasta lauksaimniecības biedrībā bija reģistrēti 62 biedri un tai piederēja lauksaimniecības tehnika 1260 latu vērtībā.

1.3.3 Iedzīvotāji un to nodarbinātība

2000. gada sākumā Gudenieku pagastā dzīvoja 963 iedzīvotāji (LATVIJAS DEMOGRĀFIJAS GADAGRĀMATA, 2000) un to blīvums bija 8,6 cilvēki uz vienu kvadrātkilometru. Šāds iedzīvotāju blīvums ir gandrīz uz pusi mazāks nekā Kuldīgas rajonā kopumā, kur iedzīvotāju blīvums ir 15,1 iedzīvotājs uz vienu km². Zemāki iedzīvotāju blīvuma rādītāji ir tikai šī rajona Īvandes, Kabiles, Nīkrāces, Rendas, Rumbas un Vārmes pagastos.

Lielākās apdzīvotās vietas Gudenieku pagastā ir vidējciemi Gudenieki un Birži, mazciemi – Ludzenieki, Basi, Adzes, Gudeniekumuīža un Jaunmuiža.

Iedzīvotāju dabiskais pieaugums Gudenieku pagastā, tāpat kā visā Latvijas Republikas teritorijā kopumā, ir negatīvs. Iedzīvotāju kopējā skaita svārstības pamatā nosaka dabiskā pieauguma negatīvie dati. Dati par iedzīvotāju kustību apkopoti 7.tabulā.

Tabula 7 - Iedzīvotāju kustība Gudenieku pagastā

Iedzīvotāju kustības rādītājs	1999	2000
Iedzīvotāju skaits	982	963
Dzimuši	11	*
Miruši	12	*
Dabiskais pieaugums	-1	*

* - informācija vēl nav apkopota

Pagastā ir vērojama iedzīvotāju novecošanās. Šo procesu raksturo sekojoši Gudenieku pagasta iedzīvotāju darbaspējas rādītāji (GUDENIEKU PAGASTA SOCIĀLI EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA, 1998):

- Laika periodā no 1996 līdz 1998 gadam iedzīvotāju skaits virs darbaspējas vecuma ir palielinājies par 7,8%
- Laika periodā no 1996 līdz 1998 gadam iedzīvotāju skaits, kuri ir jaunāki par darbaspējas vecumu ir samazinājies par 8,9%;
- Laika periodā no 1996 līdz 1998 gadam Iedzīvotāju kopējā skaita samazinājums ir 3,8 %.

Ekonomiski aktīvo iedzīvotāju grupā ir ieskaitāmi 36,5% no Gudenieku pagasta iedzīvotājiem. Iedzīvotāji galvenokārt ir nodarbināti lauksaimniecībā. Neliela daļa iedzīvotāju ir nodarbināta mežizstrādes un tirdzniecības uzņēmumos. Izglītības iestādes

darbu dod 23 cilvēkiem, bet pagasta pašvaldība – 17 (GUDENIEKU PAGASTA SOCIĀLI EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA, 1998).

Valsts Nodarbinātības dienestā oficiāli ir reģistrēties 21 bezdarbnieks (GUDENIEKU PAGASTA SOCIĀLI EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA, 1998). Taču pagastā pastāv slēptais bezdarbs un reāli bezdarbnieku skaits Gudenieku pagastā ir lielāks.

No 9 lieguma teritorijas zemju īpašniekiem, lietotājiem vai tiesiskajiem valdītājiem 3 ir uzņēmēji, 3 – strādājošie, 2 – pensionāri un 1 no tiem ir bezdarbnieks.

1.3.4 Infrastruktūra

Gudenieku pagasta ceļu kopējais garums ir 112 km. No tiem 40,7 km ir valsts II šķiras autoceļi, bet 71,3 km ir pagasta nozīmes ceļi. Autoceļu blīvums pagastā ir kopumā ir lielāks nekā Kuldīgas rajonā un tas ir attiecīgi 1 km/km² pagasta teritorijā un 0,8 km/km² rajonā vidēji.

Piekļūšana Dabas liegumam "Gudenieki" ir laba. Aizsargājamajai teritorijai piekļaujas valsts II šķiras autoceļš Bulkas – Adzes krogs, kurš ir arī aizsargājamās teritorijas robeža tās ziemeļu daļā. Dabas lieguma aizsardzība ir laba. Tā ir vērtējama ar attāluma rādītājiem no pagasta centra līdz tuvākajām lielākajām apdzīvotajām vietām un tie ir:

- 25 km līdz Kuldīgai (caur Basiem);
- 12 km līdz Alsungai;
- 17 km līdz Ēdolei;
- 22 km līdz Aizputei.

Gudenieku pagastā ir 15 artēziskie urbumi, no kuriem 7 ir privātie. Gudenieku centram ir centralizēta ūdensapgādes sistēma.

Gudenieku centra sabiedriskās apbūves ēkas, daudzdzīvokļu un privātie nami ir pieslēgti centralizētai kanalizācijas sistēmai, caur kuru notekūdeņi tiek novadīti bioloģiskajās notekūdeņu attīrīšanas iekārtās. Notekūdeņi virszemes ūdeņos tiek novadīti ārpus aizsargājamās teritorijas. Notekūdeņu radītais piesārņojums kopumā neietekmē dabas lieguma vides kvalitāti.

Gudenieka pagasta lielākajās apdzīvotajās vietās Gudeniekos un Biržos ir pasta nodaļas. Telefona abonentus pagastā apkalpo Gudenieku un Biržu telefona centrāles.

Centralizētas siltumapgādes pakalpojumi faktiski pagastā nav pieejami. Pagasta teritorijā esošajām viensētām un individuālajām dzīvojamajām mājām, kā arī abām pagasta sākumskolām – Gudenieku un Basu sākumskolai, ir decentralizēta siltumapgāde, kurā tiem izmantots vietējais kurināmais – koksne. Kaut arī Gudenieku daudzdzīvokļu mājas, kultūras nams un pagastnams ir pieslēgti centralizētai apkures sistēmai, šī apkures sistēma praktiski nedarbojas, tādēļ dzīvokļos un pagastnama telpās ir iebūvētas malkas krāsnis, bet kultūras nams apkures sezonā netiek ekspluatēts.

1.3.5 Tūrisms un teritorijas apmeklējums

Kuldīgas rajonā kopumā un dabas liegumam "Gudenieki" pieguļošajās teritorijās ir izveidojusies tūrisma attīstībai labvēlīga vide. Gudenieku pagasts kopā ar Alsungu un Jūrkalni veido specifisku katoļu novadu. Tāpat, Kuldīgas pilsēta, kurai ir primāra loma tūristu piesaistei reģionā, tūristu plūsmu novirza uz dažādiem Kuldīgas novada objektiem. Tā Ēdoles pilī iepļānots organizēt liela mēroga viduslaikiem veltītus pasākumus, Alsungā, Biržos, Jūrkalnē ir plānoti suitu pasākumi un latviešu tradīciju attēlojumi.

Informācija par tūrisma attīstību Kuldīgas rajonā nepārprotami liecina par tūristu skaita pieaugumu rajonā un īpaši tas ir attiecināms uz dabas tūrismu. Kuldīgas rajonā caurmērā viena gada laikā tiek nodibināti 2 līdz 3 jauni tūrisma servisa uzņēmumi, kas ir labs priekšnosacījums turpmākai tūrisma attīstībai rajonā. Apmēram puse no rajonā kopumā ieceļojošajiem tūristiem, ceļo individuāli, pārsvarā, ar privāto transportu.

Dabas un kultūras pieminekļi teritorijā

Dabas lieguma teritorijā atrodas vairāki potenciāli dabas pieminekļi. Tie ir vītoli, kuri atrodas aizsargājamās teritorijas dienvidrietumu daļā blakus strautam un lielākais teritorijā šobrīd konstatētais kadiķis, kurš aug teritorijas ziemeļu daļā netālu no "Treidu" mājām. Minēto vītolu patreizējie apmēri ir 4 metri. "Treidu" māju apkārtnē augošā kadiķa apkārtmērs ir 80 cm (dižkoka kategorijai atbilstošam kadiķim - 80 cm), bet tam nav klasiska dižkoka kategorijai atbilstoša stumbra forma. Tomēr minētais kadiķis būtu ieskaitāms **aizsargājamo koku** (skat. termina skaidrojumu 4.pielikumā) kategorijā.

Aizsargājamajā teritorijā neatrodas neviens kultūras piemineklis. Tādi šobrīd jau labi atpazīstami Kuldīgas rajona kultūrvēsturiski objekti, kā Ēdoles muiža, Īvandes muiža atrodas salīdzinoši netālu no dabas lieguma un var tikt iekļauti kā apskates objekti vienā tūristu maršrutā. Vairāki vietējas nozīmes kultūras pieminekļi un tūristu apskates objekti atrodas Gudenieku pagastā netālu no aizsargājamās teritorijas. Tie ir:

I - Vietējas nozīmes arhitektūras pieminekļi

- Gudenieku muiža;
- Katlāpi;
- Jāņa Kristītāja Gudenieku katoļu baznīca;
- Gudenieku pamatskolas ēka;
- Saltvalki;

II - Vietējas nozīmes arheoloģijas pieminekļi:

- Ģeģeru senkapi;
- Aniņu senkapi;

III - Interesanti apskates objekti:

- Kaibes kalns ar jūras senkrastu.

Tāpat salīdzinoši netālu no dabas lieguma ir Zvirgzdu ezers, kurš ir vērtējams kā labs rekreācijas resurss un palielina dabas lieguma kā potenciāla tūrisma produkta vērtību.

Tūrisma un atpūtas iespējas teritorijā

Organizēta tūrisma un atpūtas iespējas Gudenieku pagastā šobrīd netiek piedāvātas. Pagastā ir divi veikali, bet tajā nav sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumu, tūristu nakstmitņu un tūrisma informācijas centra. Šobrīd pieejamajos tūrisma ceļvežos par pagasta kontaktālruni tūrisma informācijas iegūšanai tiek uzdots pagasta padomes sekretāres tālruņa numurs.

Kaut arī pagastā ir resursi tūrisma produktu izveidei, pagastā šobrīd netiek piedāvāti tūrisma produkti ne ekotūrisma, ne kultūrtūrisma jomā. Dabas liegumā "Gudenieki" esošās Zviedrijas kadiķu audzes ir potenciāls ekotūrisma produkts.

Gudenieki pagasta tūrisma attīstības programmā (GUDENIEKU PAGASTA TŪRISMA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA, 1998) iestrādātie tūrisma attīstības pasākumi ir plānoti kā ieguldījums pagasta ekonomikas uzplaukumā. Lai to sasniegtu plānā ir iestrādāti sekojoši ar dabas teritorijas apsaimniekošanu saistīti pasākumi:

- Kvalitatīvu tūrisma pakalpojumu sniegšana, tai skaitā ekskursijas gida pavadībā pa dabas liegumu Gudenieki;
- Informatīvo zīmju izvietošana un teritorijas atpazīstamības palielināšana;
- Dabas taku izstrāde, tai skaitā arī dabas liegumā.

1.4 KULTŪRVĒSTURISKĀ NOZĪME

Reģionu kurā atrodas patreizējais Gudenieku ciems ir apdzīvojuši kuršu cilts pēcnācēji. Seno kuršu valodas paliekas sastopamas ir vairāku reģiona apdzīvoto vietu nosaukumos – tādās kā Kazdanga, Vanga u.c. Gadu simteņos ir izzudusi seno kuršu paraža dzīvot ciemos. Šīs senās paražas liecinieks vēl pagājušā gadsimta trīsdesmitajos gados bija agrāko brīvo zemnieku Ķoniņu ciemi starp Aizputi un Kuldīgu (LATVIJAS ZEME, DABA, TAUTA, 1937).

Rietumkursas augstieni apdzīvojošajiem latviešiem ir raksturīga lauku sēta. Sētas vidū parasti atrodas istaba, no tās iet vienas durvis uz tiro pagalmu dienvidu pusē, kur atrodas klētis. Savukārt, istabas ziemeļu puses durvis iet uz otru pagalmu, aiz kura ir sarindotas lopu kūtis un šķūņi. Vecu māju salmu un niedru jumtiem ir slīpi gali, bet jumta čukurs ir nostiprināts ar koka klamburiem. Tādās dzīvojamās mājās ir redzami manteļskursteņi (LATVIJAS ZEME, DABA, TAUTA, 1937). Reģiona būvniecības paraugs ir Latvijas Etnogrāfiskajā brīvdabas muzejā uzstādītā ap 1880.gadu Basu pagastā celtā "Ābolu" sēta (A.CELMIŅŠ, 1990).

Pirmās vēsturiskās ziņas par apdzīvoto vietu Gudeneeken ir atrodamas 18.gs. dokumentos (GUDENIEKU PAGASTA TŪRISMA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA, 1998). Minētajā laika periodā poļu kņazs Šveins Alsungā izveido dominikāņu klosteri un sāk reģionā ieviest katoļu ticību. Šobrīd Gudenieku pagasts kopā ar Alsungu un Jūrkalni tiek atpazīts kā savdabīgs suitu – katoliskais novads.

1.5 INSTITUCIONĀLIE ASPEKTI

1.5.1 Teritorijas pārvalde un tās apsaimniekotāji

LR likums² "Par īpaši aizsargājamās dabas teritorijām" ir likumdošanas bāze īpaši aizsargājamās dabas teritorijas pārvaldes institūciju izveidošanai. Minētais likums nosaka, ka aizsargājamajās teritorijās, kurām nav savas pārvaldes institūcijas, pārvaldi realizē pašvaldības. Dabas liegumā "Gudenieki" tā patreizējā statusā teritorijas pārvaldes realizētājs ir Gudenieku pagasta pašvaldība.

Ministru kabineta noteikumi Nr.354 "Par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem" regulē³ aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu. Saskaņā ar minētajiem MK noteikumiem par aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu atbildīga ir aizsargājamās teritorijas administrācija, un ja tādas nav - zemes īpašnieks vai tās lietotājs. Savukārt, zemes īpašnieka vai tās lietotāja pienākumus⁴ nosaka likums "Par īpaši aizsargājamajām teritorijām". Dabas lieguma "Gudenieki" zemes īpašnieku un lietotāju saraksts ir dots šī dabas aizsardzības plāna 1.pielikumā.

Minētais likums "Par īpaši aizsargājamajām teritorijām" saimniecisko pasākumu veikšanai aizsargājamajā teritorijā atļauj⁵ izveidot bezpeļņas organizāciju, bet tās uzturēšanai – veidot arī speciālus fondus⁶.

² LR likums "Par īpaši aizsargājamās dabas teritorijām" (1993) - 25. pants

³ MK noteikumi "Par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem" - 6. pants

⁴ LR likums "Par īpaši aizsargājamās dabas teritorijām" (1993) - 24. pants

⁵ LR likums "Par īpaši aizsargājamās dabas teritorijām" (1993) - 26. pants

⁶ LR likums "Par īpaši aizsargājamās dabas teritorijām" (1993) - 27. pants

1.5.2 Teritorijas dabas aizsardzības vēsture

Dabas lieguma "Gudenieki" dabas aizsardzības vēsture ir neilga. 1999.gada LR Ministru kabineta Noteikumi Nr.212 "Par dabas liegumiem" nosaka īpaši aizsargājamās teritorijas aizsardzības statusu.

1.5.3 Teritorijai saistošie normatīvie dokumenti

Apskatā par dabas liegumam "Gudenieki" saistošajiem normatīvajiem dokumentiem ir uzskaitīti vispārīgos vides aizsardzības principus nosakošie normatīvie dokumenti, specifiskie vides aizsardzības normatīvie dokumenti, tai skaitā mežu apsaimniekošanu, aizsardzību un to resursu izmantošanu, regulējošie likumi un Ministru kabineta noteikumi (8.tabula).

Svarīgākie uz teritorijas apsaimniekošanu un aizsardzību attiecināmie normatīvie dokumenti ir:

- MK noteikumi Nr.354 "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (21.10.1997), kuri nosaka īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējo aizsardzības un izmantošanas kārtību atbilstoši aizsargājamo teritoriju kategorijām, aizsargājamās teritorijās pieļaujamās un aizliegtās darbības veidus (6.pielikums), kā arī apstiprina aizsargājamās teritorijas apzīmēšanai dabā lietojamās speciālās informatīvās zīmes paraugus;
- MK noteikumi Nr.247 "Līgumu slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai" (25.07.2000), kuri nosaka līgumu slēgšanas kārtību īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības, izmantošanas un dabas aizsardzības plāna prasību ievērošanas nodrošināšanai. Dabas liegumā "Gudenieki" par šādu līgumu slēgšanu un līgumu izpildi atbildīga ir Liepājas reģionālās vides pārvaldes Kuldīgas teritoriālā daļa, bet situācijā, ja tiek izveidota dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde, šī jaunveidotā institūcija;
- MK noteikumi Nr.212 "Noteikumi par dabas liegumiem" (15.06.1999), kuros ir dots dabas lieguma "Gudenieki" robežu apraksts (MK noteikumu 92.pielikums).

Tabula 8 – Dabas liegumam "Gudenieki" saistošie normatīvie dokumenti

Nosaukums	Statuss
Vispārīgos dabas aizsardzības principus nosakošie likumdošanas akti:	
- Par vides aizsardzību, 06.08.1991	Likums
Teritorijas aizsardzības statusu un izmantošanu un apsaimniekošanu nosakošie normatīvie dokumenti:	
- Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām, 02.03.1993	Likums
- Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi, Nr.354, 21.10.1997	Ministru Kabineta noteikumi
- Līgumu slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai, Nr.247, 25.07.2000	Ministru Kabineta noteikumi
- Noteikumi par dabas liegumiem, Nr.212, 15.06.1999	Ministru Kabineta noteikumi

Nosaukums	Statuss
Zemes lietošanas un zemes ierīcības pasākumus nosakošie normatīvie dokumenti:	
– Par zemes lietošanu un zemes ierīcību, 21.06.1991	Likums
– Zemes transformācijas (pārveidošanas) atļaujas izsniegšanas kārtība, Nr.300, 12.08.1997	Ministru Kabineta noteikumi
Sugas un biotopu aizsardzību nosakošie normatīvie dokumenti:	
– Sugu un biotopu aizsardzības likums, 16.03.2000	Likums
– Mikroliegumu izveidošanas, aizsardzības un apsaimniekošanas noteikumi, Nr.45, 30.01.2001	Ministru Kabineta noteikumi
– Noteikumi par īpaši aizsargājamo sugu un ierobežoti izmantojamo īpaši aizsargājamo sugu sarakstu, Nr.396, 14.11.2000	Ministru Kabineta noteikumi
– Noteikumi par zaudējumu atlīdzību par īpaši aizsargājamo sugu indivīdu un biotopu iznīcināšanu vai bojāšanu, Nr.117, 16.03.2001	Ministru Kabineta noteikumi
Mežu un to resursu aizsardzību nosakošie normatīvie dokumenti:	
– Meža likums, 24.02.2000	Likums
– Dabas aizsardzības noteikumi meža apsaimniekošanā, Nr.189, 08.05.2001	Ministru Kabineta noteikumi
– Meža apsaimniekošanas un izmantošanas sanitārie noteikumi, Nr.58, 21.03.1995	Ministru Kabineta noteikumi
– Noteikumi par koku ciršanu meža zemēs, Nr.372, 24.10.2000	Ministru Kabineta noteikumi
– Par likumu piemērošanu krimināllietās par koku nelikumīgu (patvarīgu) ciršanu, meža iznīcināšanu vai bojāšanu, Nr.6, 22.12.1997	Augstākās tiesas lēmums
– Kārtība koku ciršanai ārpus meža zemes, Nr.416, 28.11.2000	Ministru Kabineta noteikumi
– Kārtība, kādā aprēķināmi mežam nodarītie zaudējumi, Nr.370, 24.10.2000	Ministru Kabineta noteikumi
– Par instrukcijas par kārtību, kādā piemērojama atbildība par meža apsaimniekošanas un izmantošanas noteikumu pārkāpumiem, Nr.104, 17.11.1992	Meža ministrijas pavēle
– Medību likums, 01.06.1995	Likums
– Medību noteikumi, Nr.251, 08.08.1995	Ministru Kabineta noteikumi
– Par putnu rudens medību termiņiem un laikiem, 16.07.1998	Zemkopības ministrijas rīkojums

2 DAĻA – TERITORIJU IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN PROBLĒMAS

2.1 TIEŠI IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN PROBLĒMAS

Tieši ietekmējošie faktori	
Pozitīvie	Negatīvie
Kadiķu audzes ietekmējošie faktori	
<ul style="list-style-type: none"> Gudenieku kadiķu audze ir Latvijas nozīmīgākā kadiķu audze kā aizņemtās platības, tā arī kadiķu audzes stāvokļa ziņā 	<ul style="list-style-type: none"> Vidēja vecuma mežaudzēs kadiķus nomāc krūmi un kokaugi; Vietām kadiķu audzes ir inficētas ar sēni <i>Stigmia juniperina</i>, kura izraisa skuju nokalšanu; Jaunaudžu vecuma mežaudzēs un vēlīno stadiju krūmāju platībās kadiķu audžu stāvoklis ir kritisks kokaudzes lielās biežības dēļ; Kokveida formu kadiķiem konstatējami stumbru mizas un aplievas bojājumi; Vidēja vecuma mežaudzēs, jaunaudžu vecuma mežaudzēs un vēlīno stadiju krūmāju platībās kadiķiem ir snieglaužu izraisīti bojājumi
Ainavas saglabāšanu ietekmējošie faktori	
<ul style="list-style-type: none"> Teritorijai ir specifiska ainaviska vērtība 	<ul style="list-style-type: none"> Vecajai mājvietai blakus esošās jaunbūves paliekas to patreizējā stāvoklī ir ainavu degradējošs elements
Vispārīgie aizsargājamo teritoriju ietekmējošie faktori	
<ul style="list-style-type: none"> Dabas lieguma teritorija ir salīdzinoši neliela, tā atrodas viena pagasta teritorijā; Dabas lieguma zemei ir 10 zemes lietotāji, īpašnieki vai tiesiskie valdītāji; Pagasta īpašumā ir 55,5% no aizsargājamās teritorijas 	<ul style="list-style-type: none"> Kadiķu audzes Latvijā ir specifiski biotopi, kuri ir veidojušies uz agrāk lauksaimniecībā izmantotām zemēm, tādēļ šo biotopu uzturēšanai ir nepieciešami regulāri apsaimniekošanas pasākumi; Dabas lieguma ziemeļu daļā bebru darbības rezultātā ir pārpuvota daļa no teritorijas; Dabas lieguma teritorijā ir 1 viensēta; Dabas lieguma zemju īpašniekiem un lietotājiem aizsargājamās teritorijas robežas nav atpazītamas un iezīmētas dabā;

Tieši ietekmējošie faktori	
Pozitīvie	Negatīvie
	<ul style="list-style-type: none"> • Vairumam no zemes īpašniekiem dabas lieguma teritorijā ir tikai daļa no zemes īpašuma un šī to īpašuma daļa nav apzināta dabā; • Teritorijas apmeklētājiem dabas liegums šobrīd ir grūti atpazīstams dabā, jo trūkst informatīvo zīmju; • Tūristu plūsma aizsargājamajā teritorijā netiek organizēta; šobrīd nav iespējas šo plūsmu novirzīt no dabas lieguma saudzējamajām zonām; • Ekonomiskā situācija reģionā un ierobežotas teritorijas ekonomiskās attīstības iespējas

2.2 NETIEŠI IETEKMĒJOŠIE FAKTORI UN PROBLĒMAS

Netieši ietekmējošie faktori	
Pozitīvie	Negatīvie
Vispārīgie aizsargājamo teritoriju ietekmējošie faktori	
<ul style="list-style-type: none"> • Ir izstrādāti pagasta sociāli ekonomiskās un tūrisma attīstības plāni; • Dabas liegums kā resurss pagasta ekonomiskajai attīstībai ir minēts kā sociāli ekonomiskās, tā tūrisma attīstības plānā; • Pagasts vadība atzīst dabas liegumu par vērtību; • Ir laba ceļu infrastruktūra, ceļi nešķērso dabas liegumu; • Teritorija ir salīdzinoši noslēgta, tajā nav piesārņotāju; • Nav nepieciešama papildus speciālistu piesaiste, lai nodrošinātu pareizu kadiķu audžu apsaimniekošanu; • Pagastā ir cilvēku resursi apsaimniekošanas pasākumu veikšanai; 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepabeigtā jaunbūve un tās īpašuma statuss; • Dabas liegumā nav valsts mežu, kas liedz piesaistīt papildus finansējumu teritorijas apsaimniekošanai; • Limitēti finansiālie resursi teritorijas apsaimniekošanai; • Ekonomiskā situācija reģionā un ierobežotas teritorijas ekonomiskās attīstības iespējas
<ul style="list-style-type: none"> • Dabas liegums ir bioloģiski daudzveidīga teritorija. Tajā ir ne tikai kadiķu audzes, bet arī vairāki no meža biotopiem atbilst meža atslēgas biotopa statusam, tai skaitā arī bebraine; • Dabas lieguma platība ir neliela, tāpēc nebūtu nepieciešams veidot aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas organizāciju; • Aizsargājamās teritorijas apsaimniekošana nodrošinātu arī paša pagasta attīstību; • Dabas liegums ir resurss dabas tūristu piesaistei un vides izglītībai 	

3 DAĻA – TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS MĒRĶI

3.1 TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS ILGTERMIŅA MĒRĶIS

Dabas lieguma "Gudenieki" teritorijas apsaimniekošanas ilgtermiņa mērķis ir saglabāt Latvijai specifisku biotopu - Zviedrijas kadiķa audzes, kuras ir veidojušās uz lauksaimniecībā agrāk izmantotām zemēm, vienlaicīgi nodrošinot arī teritorijas attīstību un iedzīvotāju labklājības līmeņa celšanos.

3.2 TERITORIJAS APSAIMNIEKOŠANAS MĒRĶI PLĀNOTAJAM PERIODAM

Izvirzot teritorijas apsaimniekošanas mērķi turpmākajam piecu gadu periodam un nosakot konkrētus darba uzdevumus un veicamos pasākumus tika ņemts vērā teritorijas dabas aizsardzības statuss, kadiķu stāvoklis aizsargājamajā teritorijā un iespējas dabas lieguma apsaimniekošanu saistīt ar Gudenieku pagasta attīstību.

Teritorijas apsaimniekošanas mērķis turpmāko piecu gadu periodam ir:

- Radīt pamatu efektīvas un videi draudzīgas apsaimniekošanas realizēšanai;
- Nodrošināt Zviedrijas kadiķa stāvokļa uzlabošanu, slēdzot līgumus ar katru zemes īpašnieku vai zemes lietotāju par konkrētu apsaimniekošanas pasākumu veikšanu;
- Nodrošināt aizsargājamās teritorijas aizsardzību, regulējot darbības tajā;
- Nodrošināt teritorijas atpazīstamību dabā.

4 DAĻA – APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMI UN NOTEIKUMI

4.1 APSAIMNIEKOŠANAS INTENSITĀTES ZONAS

Pamatojoties uz dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā veiktās biotopu apsekošanas rezultātiem un Zviedrijas kadiķa stāvokli dažādās aizsargājamās teritorijas daļās, dabas liegumam "Gudenieki" ir izdalītas sešas dažādas apsaimniekošanas intensitātes zonas (13.attēls). Tās ir:

- Zemas intensitātes apsaimniekošanas zona;
- Vidējas intensitātes apsaimniekošanas zona;
- Augstas intensitātes apsaimniekošanas zona;
- Zona, kuras apsaimniekošanas pasākumu noteikšanai nepieciešama detalizētāka izpēte un veģetācijas inventarizācija;
- Saimnieciskās darbības zona;
- Zona bez apsaimniekošanas pasākumiem.

Katrai no izdalītajām zonām ir noteikts zonas apsaimniekošanas mērķis un noteikti veicamo apsaimniekošanas pasākumi. Tiem apsaimniekošanas pasākumiem, kuri ir veicami lieguma mežaudžu segtajās platībās, ir noteikti arī veicamo darbību pamatprincipi.

13.attēlā lietotie apzīmējumi:

- 0. - Teritorijas, kurās nav veicami apsaimniekošanas pasākumi
- 1. - Teritorijas ar zemu apsaimniekošanas intensitāti
- 2. - Teritorijas ar vidēju apsaimniekošanas intensitāti
- 3. - Teritorijas ar augstu apsaimniekošanas intensitāti
- 4. - Teritorijas, kuru apsaimniekošanas pasākumu noteikšanai ir nepieciešama detalizētāka to izpēte un veģetācijas inventarizācija
- 5. - Teritorijas, kurās ir saglabājama patreizējai saimniekošanas intensitātei un formai atbilstoša saimnieciskā darbība

	Pļava
	Apmežota pļava
	Bebraine
	Dīķis
	Bijušā mājvieta
	Aramzeme
	Apses
	Bērzi
	Kļavas
	Priedes
	Virši
	Meža jaunaudze
	Vidēja vecuma mežaudze
	Meža briestaudze
	Pieauguša vecuma meža audze
	Dabas lieguma teritorija
	Ar Zviedrijas kadiķi aizņemtās platības
	Kadiķu blīvums liels
	Reti liela izmēra kadiķi

4.1.1 Zemas intensitātes apsaimniekošanas zona - 1.zona

Zona pamatā aptver briestaudzes un pieauguša vecuma mežaudzes, kā arī jaunākās stadijas krūmāju platības (14.attēls). Mežaudzēs ir nepieciešama zemas intensitātes pakāpeniskas kopšanas cirtes, kas nodrošinātu labvēlīgākus augšanas apstākļus Zviedrijas kadiķim. Krūmāju platībās veicama vienreizēja kokaugu un krūmu nopļaušana vai platību noganišana.

Apsaimniekošanas pasākumu mērķis ir:

- nodrošināt labus augšanas apstākļus pamežu veidojošajam Zviedrijas kadiķim mežaudžu platībās;
- Nodrošināt Zviedrijas kadiķa tīraudžu attīstību dabas lieguma atklātajās zonās.

Attēls 14 – Zemas apsaimniekošanas intensitātes zona – jaunākās stadijas krūmājs. Šajā teritorijā ir pieļaujama aitu ganišana

4.1.2 Vidējas intensitātes apsaimniekošanas zona - 2.zona

Zona aptver vidēja vecuma mežaudzes (15.attēls). Mežaudzēs ir nepieciešama vidējas intensitātes pakāpeniskas meža kopšanas cirtes, kuras nodrošinātu maksimāli labvēlīgus augšanas apstākļus Zviedrijas kadiķim. Izdalītajā zonā nav veicama noganišana, jo tās rezultātā tiktu bojāti kokveida formas kadiķu stumbri un sakņu sistēma.

Apsaimniekošanas pasākumu mērķis ir – nodrošināt labus augšanas apstākļus pamežu veidojošajam Zviedrijas kadiķim.

Attēls 15 - Vidējas apsaimniekošanas intensitātes zona. Vidēja vecuma mežaudze ar nomāktu Zviedrijas kadiķi

4.1.3 Augstas intensitātes apsaimniekošanas zona - 3.zona

Zona aptver jaunaudžu vecuma mežaudzes un vēlīno stadiju krūmāju platības (16.līdz 18.attēls). Teritorijā ir nepieciešams veikt intensīvas jaunaudžu kopšanas cirtes, kuras nodrošinātu maksimāli labvēlīgus augšanas apstākļus Zviedrijas kadiķim. Noganīšana nav veicama. Krūmāju platībās periodiski ir veicama atvašu un pašiesējušos koku un krūmu izplaušana.

Apsaimniekošanas pasākumu mērķis ir:

- nodrošināt labus augšanas apstākļus un tīraudžu izveidošanu Zviedrijas kadiķim;
- Nodrošināt Zviedrijas kadiķu tīraudžu attīstību dabas lieguma atklātajās zonās.

Attēls 16 - Augstas apsaimniekošanas intensitātes zona. Vēlinas stadijas krūmāju biotops ar Zviedrijas kadiķi dabas lieguma centrālajā daļā. Kadiķa apdraudējuma stāvoklis ir relatīvi zems

Attēls 17 - Augstas apsaimniekošanas intensitātes zona. Vēlinas stadijas krūmāju biotops ar Zviedrijas kadiķi, kuru būtiski apdraud konkurējošie koki un krūmi

Attēls 18 - Augstas apsaimniekošanas intensitātes zona. Vēlīnas stadijas krūmāju biotops ar Zviedrijas kadiķi, kura apdraudējums ir būtisks, vietām pat kritisks. Kadiķa apdraudējuma stāvoklis ir relatīvi zems

4.1.4 Zona, kuras apsaimniekošanas pasākumu noteikšanai nepieciešama detalizētāka izpēte un veģetācijas inventarizācija - 4.zona

Zona aptver teritorijas austrumu daļu, kur atrodas vairākus hektārus liela slapja un pārpurvojusies pļava. Lai noteiktu pļavas apsaimniekošanas pasākumus ir nepieciešamas veikt detalizētu pļavas veģetācijas inventarizāciju un noteikt tās izmantošanas mērķi, t.i., vai pļava ir saglabājama kā nozīmīgs biotops vai tā ir rezerve jaunām Zviedrijas kadiķu audzēm.

Izdalītajā zonā iekļautas ir arī dabas parka teritorijas ar viršiem (19.attēls). Ir nepieciešams noteikt virsāju atbilstību aizsargājamā kategorijā iekļautajiem biotopiem – slapjie virsāji ar grīņu sārteni (biotopa kods - 4010) un sauso virsāju biotops (biotopa kods - 4030), noteikt šo teritoriju apsaimniekošanas pasākumus.

Apsaimniekošanas mērķis ir nosakāms šī plāna realizēšanas gaitā (skat. apsaimniekošanas 15.pasākums)

4.zona – Teritorijas, kuru apsaimniekošanas pasākumu noteikšanai nepieciešama detalizētāka izpēte un veģetācijas inventarizācija

Attēls 19 - Dabas lieguma "Gudenieki" ziemeļu daļā sastopamais sausu virsāju biotops. Apsaimniekošanas pasākumi ir nosakāmi pēc detalizētākas izpētes un biotopa statusa noteikšanas

4.1.5 Saimnieciskās darbības zona - 5.zona

Zona aptver tās dabas lieguma perifērijas teritorijas, kurās Zviedrijas kadiķis nav sastopams. Tas ir kā aramzeme izmantotais zemes īpašums ar kadastra numuru - 62500050085 (skat. 1.pielikumu), "Treidu" saimniecībai (zemes kadastra numurs - 62500030086) pieguļošās lauksaimniecībā izmantojamās zemes un bijusī aramzeme teritorijas dienvidu daļā (2.attēls). Teritorijā ir saglabājama patreizējai saimniekošanas intensitātei un formai atbilstoša saimnieciskā darbība. Nav pieļaujama zemes izmantošanas formu maiņa – transformācija.

Apsaimniekošanas mērķis ir uzturēt patreizējo saimniekošanas formu un intensitāti dabas parka teritorijās, kurās nav Zviedrijas kadiķa audzes.

4.1.6 Teritorijas, kurās nav veicami apsaimniekošanas pasākumi – 0.zona

Zona pamatā aptver tās dabas lieguma teritorijas, kurās Zviedrijas kadiķis nav sastopams. Tās ir – 0,2 hektārus lielā potenciāli vērtīgā apšu mežaudze (20.attēls) un tāpat 0,2 hektārus lielā pieauguša vecuma bērzu audze dabas lieguma austrumu daļā uz ziemeļiem no bebru uzpludinājuma, blakus esošās apšu un kļavu vidēja vecuma audzes teritorijas rietumu daļā uz dienvidiem no bijušās viensētas.

Minētajā apsaimniekošanas zonā iekļauti ir arī dīķa biotops, bebraine un bijušās viensētas biotops. Attiecībā uz bijušo viensētas teritoriju bez apsaimniekošanas pasākumu režīms ir attiecināms tikai uz teritorijas labiekārtošanu, koku un krūmu ciršanu, bet nav attiecināms uz tās sakopšanas darbiem. Situācijā, ja pašvaldība vai pēc tās iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija uzsāks informācija centra izveides darbus, uz viensētu attiecināmi ir rekomendējamo pasākumu daļā minētais 25.pasākums.

**Attēls 20 – Teritorija, kurā nav veicami apsaimniekošanas pasākumi. Apšu
audze – potenciāls meža atslēgas biotops**

4.2 APSAIMNIEKOŠANAS PASĀKUMU PAMATPRINCIPI

Jaunaudžu vecuma mežaudzēs apsaimniekošanas pasākumu mērķis ir nodrošināt labus augšanas apstākļus Zviedrijas kadiķim un izveidot tā tīraudzes. Savukārt, vidēja vecuma un vecākām mežaudzēm, apsaimniekošanas mērķis ir saglabāt mežaudzi. Mežaudžu kopšanas cirtes veicot ir jāievēro galvenais pamatprincips – veicamajiem apsaimniekošanas pasākumiem ir jānodrošina sugu un formu daudzveidības saglabāšanās dabas lieguma teritorijā.

Lai nodrošinātu labus augšanas apstākļus pamežu veidojošajiem Zviedrijas kadiķiem mežaudžu platībās un teritorijas bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai, veicot dabas aizsardzības plānā noteiktos dabas lieguma apsaimniekošanas pasākumus ir jāievēro sekojošie principi:

Teritorijās ar Zviedrijas kadiķi:

- nav cērtams Zviedrijas kadiķis;
- vidējas apsaimniekošanas pasākumu intensitātes zonā kopšanas cirte ir jāveic līdz četrus gadu periodā ar ikgadējo 25 līdz 33% lielu intensitāti;
- augstas apsaimniekošanas pasākumu intensitātes zonā kopšanas cirte ir jāveic viena līdz divus gadu periodā ar ikgadējo intensitāti 50 līdz 100%;
- vienu reizi piecus gadu periodā augstas apsaimniekošanas pasākumu intensitātes zonā plānotā nocirsto koku atvašu vai pašiesējušos koku un krūmu izcīršana ir jāveic augsta sākumā vecā mēness fāzē;
- vidējas un augstas apsaimniekošanas intensitātes zonās mežaudžu kopšanas un kadiķu atbrīvošanas darbi ir jāveic ievērojot principus, ka pirmajā tīrīšanas gadā atbrīvojami ir vairāk apdraudētie kadiķi un ka,

kadiķu atbrīvošana no kokiem un krūmiem ir jāveic pakāpeniski tos sagatavojot labāka apgaismojuma apstākļiem;

Visā teritorijā kopšanas cirtēs:

- vidējas un zemas intensitātes apsaimniekošanas zonā ir saglabājami bioloģiski veci koki – apses, blīgzņas, vītoli, bērzi u.c. kā arī skuju koki – priedes un egles;
- vidējas un zemas apsaimniekošanas intensitātes zonu kopšanas cirtēs saglabājami bioloģiski vērtīgie, potenciālie dižkoki un savdabīgie koki, tie ir jāatbrīvo no traucējošiem kokiem vainaga daļā un atbilstošā rādiusā (ne tuvāk kā 2 metri no tālākā zara gala) ap to;
- vidējas un zemas apsaimniekošanas intensitātes zonās ir saglabājamās liela izmēra zarainās priedes, kā arī visi savdabīgie koki ar īpatnēju stumbra vai vainaga formu;
- lapu koku mežaudzēs, tai skaitā platlapju mežaudzēs, kurās kadiķis nav sastopams būtiskā daudzumā, nav veicama saimnieciskā darbība,;
- saglabājami un no izaugušajiem kokiem un krūmiem ir attīrāmi visi aleju veida stādījumi;
- no meža platībām nav izvācama lielu dimensiju mirusi koksne (kritālas, sausi stāvoši, lauzti vai izgāzušies koki).

4.3 DABAS LIEGUMA TERITORIJAS APSAIMNIEKOTĀJI

Saskaņā ar MK noteikumiem "Par īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējiem aizsardzības un izmantošanas noteikumiem" (MK noteikumi Nr.354, 1997), kuri regulē aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanu, par dabas lieguma apsaimniekošanu atbildīgi ir tā zemes īpašnieki un lietotāji. Dažādas intensitātes apsaimniekošanai izdalītajās zonās ietilpstošo zemju īpašnieki un lietotāji ir doti zemāk ievietotajā shēmā (21.attēls).

Attēls 21 – Dažādās dabas lieguma "Gudenieki" apsaimniekošanas intensitātes zonās ietilpstošo zemju lietotāji un īpašnieki

4.4 NEPIECIEŠAMIE APSAIMNIEKOŠANAS UN AIZSARDZĪBAS PASĀKUMI

Saskaņā ar LR likumu "Par īpaši aizsargājamajām teritorijām" dabas liegumā "Gudenieki" tā patreizējā statusā, teritorijas pārvaldes realizētājs ir Gudenieku pagasta pašvaldība, kuras kompetencē tādejādi ir arī apsaimniekošanas pasākumu finansēšana vai finansējuma piesaiste. Respektējot pagasta kompetenci izvēlēties finansējuma piesaistes avotu, aprakstot katru no veicamajiem pasākumiem netiek norādīts iespējamais finansējuma avots, bet apkopojums par pašvaldībām pieejamajiem vides kvalitātes uzlabošanai izmantojamajiem finansu avotiem Latvijā un Eiropas Savienībā, tiek apkopots nākošajā šī dabas aizsardzības plāna nodaļā (VIDES AIZSARDZĪBAS RĪCĪBAS PLĀNOŠANA PAŠVALDĪBĀS, 1998).

Tabula 9 – Dabas liegumā "Gudenieki" realizējamie dabas aizsardzības pasākumi

N.p.k.	Pasākums	Izpildes termiņš
Prioritāri veicamie pasākumi		
1.	Veikt dabas lieguma dažāds intensitātes apsaimniekošanas zonu apzināšanu dabā un noteikt katrā attiecīgajā teritorijā veicamos pasākumus	Sākot ar 2002.gadu
2.	Zemas apsaimniekošanas intensitātes zonā mežu kopšanas vai citā cirtē izcirst Zviedrijas kadiķim būtiski traucējošos kokus un krūmus	Visu periodu sākot ar 2002.gadu
3.	Vidējas apsaimniekošanas intensitātes zonā izcirst Zviedrijas kadiķim būtiski traucējošos kokus un krūmus	Sākot ar 2002.gadu līdz 2005.gadam
4.	Augstas intensitātes apsaimniekošanas zonā izcirst Zviedrijas kadiķim būtiski traucējošos kokus un krūmus	Sākot ar 2002.gadu līdz 2004.gadam
5.	Augstas intensitātes apsaimniekošanas zonā izpjaut nocirsto koku atvases vai pašiesējušos koku un krūmus	Katrā konkrētajā vietā 5 gadus pēc 4.pasākuma realizēšanas
Pirmais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads		
6.	Novērtēt ar sēni <i>Stigmata juniperina</i> inficēto kadiķu apjomu un noteikt nepieciešamos turpmāk veicamos pasākumus	2002.gads
7.	Uzsākt sarunas ar VAS "Latvijas meži" Dienvidkurzemes mežsaimniecību par iespēju izveidot teritoriju kā specifiska mežu biotopa un pētījuma poligona paraugu un iespēju to izvirzīt atbalstāmās teritorijas statusam	2002.gads
8.	Veikt bijušās viensētas teritorijas sakopšanu	2002.-2003. gads
9.	Zemes īpašumu kadastra kartē izdarīt dabas lieguma robežu labojumus saskaņā ar MK Noteikumos Nr.212 "Noteikumi par dabas liegumiem" (1999) noteiktajām robežām	2002.gads
10.	Veikt dabas lieguma robežu apzināšanu un iezīmēšanu dabā	Sākot ar 2002.gadu
11.	Novērtēt teritorijas dabisko drenāžu un meliorācijas grāvju funkcionēšanu, noteikt nepieciešamos apsaimniekošanas	2002.gads

N.p.k.	Pasākums	Izpildes termiņš
	pasākumus	
Otrais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads		
12.	Uz dabas lieguma teritorijai piebraucamajiem ceļiem uzstādīt speciālās informatīvās zīmes	2003. gads
13.	Slēgt līgumus ar zemes īpašniekiem un lietotājiem dabas lieguma "Gudenieki" aizsardzības nodrošināšanai	2003.gads
14.	Veikt pļavu biotopu inventarizāciju	2003.gads
15.	Veikt virsāju aizņemto teritoriju atbilstību aizsargājamo viršu biotopu statusam un noteikt šo teritoriju apsaimniekošanas pasākumus	2003.gads
16.	Veikt avota ūdens analīzes, noteikt tā izmantošanas mērķi un izstrādāt avota izmantošanas noteikumus	2003. gads
17.	Izstrādāt tūristu takas maršrutus dažādām tematiskajām ekskursijām	2003.-2004. gads
Trešais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads		
18.	Izveidot informatīvo materiālu, kurā būtu iekļauta informācija par dabas liegumu "Gudenieki" un citiem pagasta dabas, kultūrvēsturiskajiem un apskates objektiem	2004. gads
19.	Izveidot tūristu takas koka laipu veidā, kas dotu iespēju organizēt tūristu plūsmu un nepieciešamības gadījumā novirzīt to no saudzējamajām teritorijas zonām	2004. gads
Ceturtais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads		
20.	Izveidot un uzstādīt stendu, ar informāciju par dabas liegumu "Gudenieki" un plašākā teritorijā aplūkojamiem dabas, kultūrvēsturiskajiem un apskates objektiem	2004.-2005. gads
21.	Noteikt nokaltušo kadiķu iespējamo vērtību kā īpaši aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu apdzīvotam biotopam	2004.-2005. gads
22.	Izstrādāt nokaltušo kadiķu resursa izmantošanas noteikumus gadījumā, ja tiktu pieļauta to nociršana un izmantošana	2004.-2005. gads
Visā dabas aizsardzības plāna realizācijas laikā veicamie pasākumi		
23.	Veikt ūdens līmeņa novērojumus bebru pārpludinātajā teritorijā	Sākot ar 2002.gadu
24.	Dabas lieguma vidējas un augstas apsaimniekošanas intensitātes zonā veikt meža dzīvnieku skaitu regulēšanu	Visu plāna realizācijas periodu
Rekomendējamie pasākumi		
25.	Nodibināt teritorijas apsaimniekošanas organizāciju – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde	

N.p.k.	Pasākums	Izpildes termiņš
26.	Bijušās viensētas teritorijā izveidot informācijas – izglītības centru	
27.	Zemas intensitātes apsaimniekošanas zonā jaunāko stadiju krūmāju platībās organizēt teritorijas noganīšanu ar aītām	

4.4.1 Prioritāri veicamie pasākumi

1.

Pasākums:	Veikt dabas lieguma dažāds intensitātes apsaimniekošanas zonu apzināšanu dabā un noteikt katrā attiecīgajā teritorijā veicamos pasākumus
Izpildītājs:	Zemes īpašnieki vai lietotāji
Realizācijas termiņš:	Sākot ar 2002.gadu

Pasākuma realizēšanas patreizējais statuss: Dažādas intensitātes apsaimniekošanas zonu apzināšana dabā jau ir uzsākta dabas aizsardzības plāna izstrādes laikā;

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem: Saistība ar Pasākumiem 2. līdz 5.

Apsaimniekošanas zonu apzināšanu dabā veic Kuldīgas VVM Alsungas mežniecības mežsardze Lelda Pamojska, pēc šajā dabas aizsardzības plānā iekļauto dažādas intensitātes apsaimniekošanas zonu aprakstiem. Turpmāk ik gadu, saskaņā ar šī dabas aizsardzības plāna 4.2. nodaļā noteiktajiem veicamo apsaimniekošanas pasākumu realizēšanas pamatprincipiem, katram zemes īpašniekam vai lietotājam tiek noteikti konkrētajā gadā veicamie pasākumi.

2.

Pasākums:	Zemas apsaimniekošanas intensitātes zonā mežu kopšanas vai citā cirtē izcirst Zviedrijas kadiķim būtiski traucējošos kokus un krūmus
Izpildītājs:	Zemes īpašnieki vai lietotāji
Realizācijas termiņš:	Visu periodu sākot ar 2002.gadu

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem: Saistība ar Pasākumiem 1., 3. līdz 5.

Pasākums veicams saskaņā ar dabas aizsardzības plāna 4.2. nodaļā noteiktajiem veicamo apsaimniekošanas pasākumu realizēšanas pamatprincipiem.

3.

Pasākums:	Vidējas apsaimniekošanas intensitātes zonā izcirst Zviedrijas kadiķim būtiski traucējošos kokus un krūmus
Izpildītājs:	Zemes īpašnieki vai lietotāji
Realizācijas termiņš:	Sākot ar 2002.gadu līdz 2005.gadam

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:

Saistība ar Pasākumiem 1., 2., 4. un 5.

Pasākums veicams saskaņā ar dabas aizsardzības plāna 4.2. nodaļā noteiktajiem veicamo apsaimniekošanas pasākumu realizēšanas pamatprincipiem.

4.

Pasākums:	Augstas intensitātes apsaimniekošanas zonā izcirst Zviedrijas kadiķim būtiski traucējošos kokus un krūmus
Izpildītājs:	Zemes īpašnieki vai lietotāji
Realizācijas termiņš:	Sākot ar 2002.gadu līdz 2004.gadam

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:

Saistība ar Pasākumiem 1. līdz 3. un 5.

Pasākums veicams saskaņā ar dabas aizsardzības plāna 4.2. nodaļā noteiktajiem veicamo apsaimniekošanas pasākumu realizēšanas pamatprincipiem.

5.

Pasākums:	Augstas intensitātes apsaimniekošanas zonā izplaut nocirsto koku atvases vai pašiesējušos kokus un krūmus
Izpildītājs:	Zemes īpašnieki vai lietotāji
Realizācijas termiņš:	Katrā konkrētajā vietā 5 gadus pēc 4.pasākuma realizēšanas

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:

Saistība ar Pasākumiem 1. līdz 4.

Pasākums veicams saskaņā ar dabas aizsardzības plāna 4.2. nodaļā noteiktajiem veicamo apsaimniekošanas pasākumu realizēšanas pamatprincipiem.

4.4.2 Pirmais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads:

6.

Pasākums:	Novērtēt ar sēni <i>Stigmina juniperina</i> inficēto kadiķu apjomu un noteikt nepieciešamos turpmāk veicamos pasākumus
Izpildītājs:	Pašvaldība pieaicina attiecīgos speciālistus
Realizācijas termiņš:	2002.gads

7.

Pasākums:	Uzsākt sarunas ar VAS "Latvijas meži" Dienvidkurzemes mežsaimniecību par iespēju izveidot teritoriju kā specifiska mežu biotopa un pētījuma poligona paraugu un iespēju to izvirzīt atbalstāmās teritorijas statusam
Izpildītājs:	Pašvaldība
Realizācijas termiņš:	2002.gads

8.

Pasākums:	Veikt bijušās viensētas teritorijas sakopšanu
Izpildītājs:	Izpildītāju nosaka pašvaldība vai pēc tās iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde
Realizācijas termiņš:	2002.-2003. gads

Teritorijas sakopšanas darbi ir attiecināmi galvenokārt uz bijušās viensētas teritorijā uzsāktās būves celtniecības materiālu palieku – stikla vate, šifera paliekas u.c., izvākšanu no aizsargājamās teritorijas.

9.

Pasākums:	Zemes īpašumu kadastra kartē izdarīt dabas lieguma robežu labojumus saskaņā ar MK Noteikumos Nr.212 "Noteikumi par dabas liegumiem" (1999) noteiktajām robežām
Izpildītājs:	Kompetentā institūcija pēc pašvaldības pasūtījuma
Realizācijas termiņš:	2002.gads

Valsts zemes dienesta Dienvidkurzemes reģiona nodaļas kadastra pārvaldes kartes neatbilstība Ministru kabineta noteikumos noteiktajai robežai ir parādīta šī dabas aizsardzības plāna 2.pielikumā.

10.	Pasākums:	Veikt dabas lieguma robežu apzināšanu un iezīmēšanu dabā
	Izpildītājs:	Izpildītāju nosaka pašvaldība vai pēc tās iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde
	Realizācijas termiņš:	Sākot ar 2002.gadu

11.	Pasākums:	Novērtēt teritorijas dabisko drenāžu un meliorācijas grāvju funkcionēšanu, noteikt nepieciešamos apsaimniekošanas pasākumus
	Izpildītājs:	Pašvaldība pieaicina attiecīgos speciālistus
	Realizācijas termiņš:	2002.gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar 22.pasākumu.

4.4.3 Otrais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads:

12.	Pasākums:	Uz dabas lieguma teritorijai piebraucamajiem ceļiem uzstādīt speciālās informatīvās zīmes
	Izpildītājs:	Izpildītāju nosaka pašvaldība vai pēc tās iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde
	Realizācijas termiņš:	2003. gads

Speciālās zīmes ir uzstādāmas saskaņā ar MK noteikumiem "Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi" (MK NOTEIKUMI NR.354, 1997) 1.pielikumā noteiktajām prasībām (3.pielikums).

13.	Pasākums:	Slēgt līgumus ar zemes īpašniekiem un lietotājiem dabas lieguma "Gudenieki" aizsardzības nodrošināšanai
	Izpildītājs:	Liepājas reģionālās vides pārvaldes Kuldīgas nodaļas speciālisti
	Finansējuma avots:	Valsts budžets
	Realizācijas termiņš:	2003.gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumu 1.

Reģionālās vides pārvaldes līgumus ar zemes lietotājiem un īpašniekiem slēdz saskaņā ar MK noteikumos "Līguma slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai " (MK NOTEIKUMI NR. 247, 2000) noteiktajām prasībām

14.	Pasākums:	Veikt pļavu biotopu inventarizāciju
	Izpildītājs:	Pašvaldība pieaicina attiecīgos speciālistus
	Realizācijas termiņš:	2003.gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumu 15.

15.	Pasākums:	Veikt virsāju aizņemto teritoriju atbilstību aizsargājamo viršu biotopu statusam un noteikt šo teritoriju apsaimniekošanas pasākumus
	Izpildītājs:	Pašvaldība pieaicina attiecīgos speciālistus
	Realizācijas termiņš:	2003.gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumu 14.

14. un 15.pasākums ir vienots pasākumu komplekss, kuru mērķis ir pļavu un viršu biotopu vērtību, lai nodrošinātu šo biotopu aizsardzību un noteiktu attiecīgos apsaimniekošanas pasākumus. Teritorijas inventarizācijas laikā ir jānovērtē viršu aizņemto teritoriju atbilstība palearktiskas biotopu klasifikatorā 31.11 un Latvijas biotopu klasifikatorā F7 iekļautajam virsāju biotopam – slapjie virsāji ar grīņu sārteni (biotopa kods - 4010) vai sauso virsāju biotopam – 4030 (BIOTOPU ROKASGRĀMATA, 2000).

Lai nodrošinātu minēto biotopu aizsardzību, ekspertu noteiktos apsaimniekošanas pasākumus Liepājas reģionālās pārvaldes Kuldīgas nodaļas speciālisti iestrādā līgumos. Līgumi tiek slēgti saskaņā ar MK noteikumos "Līguma slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai" (MK NOTEIKUMI NR. 247, 2000) noteiktajām prasībām ar katru zemes lietotāju vai īpašnieku, kura teritorijā atrodas minētie pļavu un viršu biotopi.

Pasākuma realizēšanu ir jāveic attiecīgi kvalificētiem speciālistiem. Rekomendējami būtu:

*LU Bioloģijas institūta Botānikas
laboratorijas speciālisti*

Adrese:
Miera iela 2; Salaspils; LV 2169;
Tel. 2 - 945438

vai

Latvijas dabas fonda speciālisti

Adrese:
Kronvalda bulv.4; Rīga; LV 1842;
Tel.: 7830291; FAX: 7830291

16.

Pasākums:	Veikt avota ūdens analīzes, noteikt tā izmantošanas mērķi un izstrādāt avota izmantošanas noteikumus
Izpildītājs:	Pašvaldība pieaicina attiecīgos speciālistus
Realizācijas termiņš:	2003. gads

17.

Pasākums:	Izstrādāt tūristu takas maršrutus dažādām tematiskajām ekskursijām
Izpildītājs:	Izpildītāju nosaka pašvaldība vai pēc tās iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde
Realizācijas termiņš:	2003.-2004. gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumiem 18. līdz 20.

4.4.4 Trešais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads

18.

Pasākums:	Izveidot informatīvo materiālu, kurā būtu iekļauta informācija par dabas liegumu "Gudenieki" un citiem pagasta dabas, kultūrvēsturiskajiem un apskates objektiem
Izpildītājs:	Izpildītāju nosaka pašvaldība vai pēc tās iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde
Realizācijas termiņš:	2004. gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumiem 17., 19. un 20.

19.

Pasākums:	Izveidot tūristu takas koka laipu veidā, kas dotu iespēju organizēt tūristu plūsmu un nepieciešamības gadījumā novirzīt to no saudzējamajām teritorijas zonām
Izpildītājs:	Izpildītāju nosaka pašvaldība vai pēc tās iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde
Realizācijas termiņš:	2004. gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumiem 17., 18. un 20.

4.4.5 Ceturtais dabas aizsardzības plāna realizācijas gads

20.	Pasākums:	Izveidot un uzstādīt stendu, ar informāciju par dabas liegumu "Gudenieki" un plašākā teritorijā aplūkojamiem dabas, kultūrvēsturiskajiem un apskates objektiem
	Izpildītājs:	Izpildītāju nosaka pašvaldība vai pēc tās iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde
	Realizācijas termiņš:	2004.-2005. gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumiem 17. līdz 19.

21.	Pasākums:	Noteikt nokaltušo kadiķu iespējamo vērtību kā īpaši aizsargājamo augu un dzīvnieku sugu apdzīvotam biotopam
	Izpildītājs:	Pašvaldība pieaicina attiecīgos speciālistus
	Realizācijas termiņš:	2004.-2005. gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumiem 22.

22.	Pasākums:	Izstrādāt nokaltušo kadiķu resursa izmantošanas noteikumus gadījumā, ja tiktu pieļauta to nociršana un izmantošana
	Izpildītājs:	Pašvaldība pieaicina attiecīgos speciālistus
	Realizācijas termiņš:	2004.-2005. gads

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumiem 21.

4.4.6 Visā dabas aizsardzības plāna realizācijas laikā veicamie pasākumi:

23.	Pasākums:	Veikt ūdens līmeņa novērojumus bebru pārpludinātajā teritorijā
	Izpildītājs:	Pašvaldība pēc konsultācijām ar attiecīgajiem speciālistiem
	Realizācijas termiņš:	Sākot ar 2002.gadu

Pasākuma saistība ar citiem dabas aizsardzības plānā noteiktajiem pasākumiem:
Saistība ar Pasākumu 11.

24.	Pasākums:	Dabas lieguma vidējas un augstas apsaimniekošanas intensitātes zonā veikt meža dzīvnieku skaitu regulēšanu
	Izpildītājs:	Mednieku klubi pēc mežniecības noteiktajiem limitiem
	Realizācijas termiņš:	Visu plāna realizācijas periodu

4.4.7 Rekomendējamie pasākumi

25.	Pasākums:	Nodibināt teritorijas apsaimniekošanas organizāciju – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde
	Izpildītājs:	Tiek dibināta ar pašvaldības iniciatīvu

Ņemot vērā dabas lieguma "Gudenieki" salīdzinoši nelielo platību, aizsargājamās teritorijas atrašanos viena pagasta teritorijā un faktu, ka 55,5% no dabas lieguma teritorijām ir pagasta padomes lietojumā vai īpašumā nebūtu nepieciešams veidot aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas organizāciju – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde". Tomēr respektējot, likumā "Par īpaši aizsargājamajām dabas teritorijām" noteiktās tiesības izveidot aizsargājamo teritoriju pārvaldi un aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas un izmantošanas saistību ar pagasta attīstību un tā ekonomisko izaugsmi, ar Gudenieku pagasta padomes iniciatīvu šāda organizācija vārētu tikt veidota.

Dibināmās organizācijas - dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde, izveidošanas tiesiskais pamatojums ir likumā "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" (1993) noteiktās normas. Iespējamais pārvaldes juridiskais statuss ir:

- pašvaldības uzņēmums vai
- sabiedrība ar ierobežotu atbildību vai
- komercuzņēmums.

Iespējamie pārvaldes biedri:

- Gudenieku pagasta padome;
- Kuldīgas rajona padome;
- Mednieku un makšķernieku biedrība;
- Zemes lietotāji un īpašnieki.

Rekomendējamie pārvaldes statūtos nosakāmie uzdevumi ir:

- Izveidot izglītības centru, kurā būtu pieejama informācija par Zviedrijas kadiķu audzēm, to īpatnībām, izveidošanās nosacījumiem, tai skaitā arī attiecīgo dabas lieguma zonu noganišana ar aitām kā demonstrējums vienam no kadiķu audžu veidošanās nosacījumiem;
- Regulēt tūrisma plūsmu ar koka laipu palīdzību un ierīkot tūristu apmešanās (telšu) vietas;
- Izveidot ekskursiju vadītāju grupu, pakalpojumu sniegšanai dabas lieguma teritorijā;
- Izstrādāt nepieciešamos izglītojošos un informatīvos materiālus;
- Regulēt dabas lieguma resursu izmantošanu, tai skaitā nokaltušo kadiķu izmantošanu, ja tāda tiktu pieļauta (skat. 21. un 22.pasākumu);
- Īstenot teritorijas kontroles funkciju.

26.

<i>Pasākums:</i>	Bijušās viensētas teritorijā izveidot informācijas – izglītības centru
<i>Izpildītājs:</i>	Pēc pašvaldības iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde

Informācijas – izglītības centra ierīkošanai izmantojama ir bijušās viensētas teritorija. Labiekārtojot šo teritoriju ir jāņem vērā sekojoši nosacījumi:

- Bijušās viensētas pagalmā ir saglabājami visi stādītie augošie koki, tai skaitā arī augļkoki;
- Teritorijā ir jāveic zāles pļaušana un krūmu izciršana.

27.

<i>Pasākums:</i>	Zemas intensitātes apsaimniekošanas zonā jaunāko stadiju krūmāju platībās organizēt teritorijas noganišanu ar aitām
<i>Izpildītājs:</i>	Pēc pašvaldības iniciatīvas izveidotā apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde

4.5 PAŠVALDĪBĀM PIEEJAMAJIEM VIDES KVALITĀTES UZLABOŠANAI IZMANTOJAMAJIE FINANSU AVOTI

4.5.1 Finanšu avoti Latvijā

Vides aizsardzības fonds

dibināšanas gads - 1996

Organizācijas struktūra: VARAM pakļauta iestāde, kuras darbību vada fonda padome.

Līdzekļu avots: Dabas resursu nodoklis

Mērķis: Uzkrāt papildus finanšu līdzekļus vides aizsardzības pasākumu un projektu finansēšanai, nodrošināt šo līdzekļu mērķtiecīgu izlietošanu un projektu uzraudzību.

Fonda prioritātes ir:

- vides aizsardzība (ūdens un gaisa aizsardzība, atkritumu saimniecība, transporta problēmas, dabas aizsardzība un bioloģiskās daudzveidības saglabāšana, vides un dabas resursu izpēte un novērtēšana);
- videi kaitīgu preču atkritumu savākšanas un pārstrādes subsidēšana,
- projektu kopfinansēšana,
- vides aizsardzības institūciju materiāli tehniskās bāzes nostiprināšana;
- vides izglītība (ekoloģiskā izglītošana un audzināšana, speciālistu sagatavošana),
- ārkārtas situācijas, avāriju seku likvidācija, vides sanācija un rehabilitācija

Pieteikuma iesniedzēji: Juridiskas un fiziskas personas

Finansējuma veids: Dāvinājumi

Līdzfinansējums: Fonds sedz 60-70% no projekta izmaksām

Kontaktdrese: Rīga, Pils ielā 13 17, 1.stāvs, tel.7214081

Latvijas Vides investīciju fonds,

dibināšanas gads - 1997

Organizācijas struktūra: Valsts bezpeļņas organizācija

Līdzekļu avots: Vides aizsardzības fonda dotācijas, PHARE programma, citi līdzekļi

Mērķis: Apvienot vietējos un ārvalstu naudas līdzekļus aizdevumu sniegšanai gan privātajiem, gan valsts sektora vides projektiem uz atvieglotiem noteikumiem

Atbalstāmās aktivitātes: Projektiem jāuzlabo vides stāvoklis un jābūt saskaņā ar:

- "Vides politikas plānu Latvijai";
- "Vides aizsardzības rīcības programmu"

Pieteikuma iesniedzēji: Pašvaldības un privātais sektors

Finansējuma veids: Aizdevumi

Līdzfinansējums: Fonds sedz 20-50% no projekta izmaksām

Kontaktdrese: Pils 17, 3.stāvs, Rīga, tel.7225644, 7225641, fakss 7225643

Mērķdotācijas teritoriālpārveidošanai un attīstības projektu izstrādāšanai,
piešķir no 1996.gada

Organizācijas struktūra: Komisija mērķdotāciju piešķiršanai teritoriālpārveidošanai un attīstības projektu izstrādāšanai

Līdzekļu avots: Dotācijas

Mērķis: Atbalsīt un veicināt teritoriālpārveidojumu (nacionālas un starptautiskas nozīmes plānojumu, reģionu un īpaši aizsargājamu dabas un kultūrvēsturisko teritoriju plānojumu, rajonu plānojumu, pilsētu un pagastu ģenerālpārveidojumu), attīstības projektu izstrādāšanu

Pieteikuma iesniedzēji: Pašvaldības

Finansējuma veids: Dotācijas

Finansējuma apjoms: 7000 Ls vienam pagastam vai pilsētai, 15 000 Ls vienam rajonam vai republikas pilsētai.

Līdzfinansējums: Pašvaldības finansējuma daļa ir 25% no kopējām projekta izmaksām

Kontaktdrese: Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija, Peldu iela 25, Rīga

Pašvaldību kreditēšanas fonds,
dibināšanas gads - 1996

Organizācijas struktūra: Pašvaldību kreditēšanas fonda darba grupa un padome

Līdzekļu avots: Starptautiskās rekonstrukcijas un attīstības bankas kredīts

Mērķis: Mobilizēt finansu resursus un piedāvāt tos pašvaldībām ar mērķi veikt investīcijas infrastruktūras projektos. Fonds ir papildus avots, lai finansētu saskaņā ar likumu "Par pašvaldībām" pašvaldību kompetencē esošos projektus

Atbalstāmās aktivitātes: Projekti šādās sfērās:
- enerģētika,
- transports,
- vide,
- izglītība,
- veselības aizsardzība,
- sabiedriskās vajadzības un sociālā aprūpe

Pieteikuma iesniedzēji: Pašvaldība, pašvaldības uzņēmums. Fonds īpaši piemērots ir mazajām pašvaldībām, kurām nav pietiekošu administratīvo iemaņu un pieejas kapitāla tirgum

Finansējuma veids: Kredīts

Finansējuma apjoms: Minimālais kredīta apjoms 500 000 USD

Kopfinansējums: Fonda finansējuma daļa nedrīkst pārsniegt 80% no projekta kopējām izmaksām, vismaz 10% no projekta kopējām izmaksām jāsedz kredītaņēmējam. Fonda finansējuma daļai jābūt robežās no 20-30% no pašvaldības tekošā gada budžeta ieņēmumu kopsummas, pie tam

pastāv vairāki citi ierobežojumi attiecībā uz kredīta lielumu. Kredīta atmaksas periods ir 2-10 gadi

Kontaktadrese:	Brīvības bulv. 55, Rīga, tel. 7013232, fakss 7013231
Reģionālais fonds, dibināšanas gads - 1997	
Organizācijas struktūra:	Valsts bezpeļņas organizācija valsts sabiedrība ar ierobežotu atbildību "Reģionu attīstība"
Līdzekļu avots:	Valsts budžets; juridisko un fizisko personu mērķiemaksas un dāvinājumi; ārvalstu un starptautisko palīdzības institūciju kredīti; citi ienākumi
Mērķis:	Paātrināt īpaši atbalstāmo reģionu attīstību un veicināt saimniecisko darbību tajos, nodrošināt papildu iespējas finansēt projektus, kuru īstenošana attiecīgajā teritorijā dod iespēju radīt jaunas darba vietas un sekmēt šīs teritorijas iedzīvotāju dzīves līmeņa celšanos
Atbalstāmās aktivitātes:	Ieguldījumi uzņēmuma statūtkapitālā; procentu maksājumi vai daļēji procentu maksājumi, kuri tiek sekmīgi izmantoti saskaņā ar iesniegto biznesa plānu un noteiktajos termiņos atmaksāti kredītiestādēm; vienreizējie maksājumi uzņēmumiem; ieguldījumi dotācijām palīgīdzekļos; daļēji - ieguldījumi reģionu vietējos attīstības fondos un šo reģionu attīstības programmu izstrādei; fonda darbības nodrošināšana. Atsevišķos gadījumos saskaņā ar ikreizēju Reģionālās padomes lēmumu no Fonda var izsniegt kredītus vai sniegt kredītgarantijas uzņēmumiem; kopīgi ar pašvaldībām finansēt reģiona infrastruktūras attīstību; finansēt pašvaldību organizētus uzņēmējdarbību veicinošus pasākumus (arī atalgot minēto pasākumu īstenošanai pieaicinātos speciālistus)
Pieteikuma iesniedzēji:	Rajona attīstības padome, ja tāda nav izveidota - pašvaldība
Finansējuma veids:	Dotācijas, kredīti
Līdzfinansējums:	Atkarībā no līdzekļu izlietošanas veida
Kontaktadrese:	Ekonomikas ministrija, Brīvības bulv. 55, Rīga

LR Ekonomikas ministrija, Valsts investīciju programma,
dibināšanas gads - 1994

Organizācijas struktūra:	Investīciju projektu kopums, kurš ir ietverts valdības apstiprinātā projektu sarakstā un kuram katru gadu tiek piešķirts vai plānots valsts finansējums no valsts finansu resursiem
Līdzekļu avots:	Valsts pamatbudžets, ārvalstu aizņēmumi, citi resursi
Mērķis:	Saskaņot infrastruktūras attīstībai nepieciešamo investīciju apjomus ar pieejamajiem iekšzemes un ārvalstu resursiem; nodrošināt finansējamo projektu atbilstību valdības un attiecīgo nozaru stratēģijai; paredzēt līdzekļus investīciju projektiem, kuru realizācijas rezultātā paredzams lielāks ieguvums valsts ekonomikā; paredzēt uzturēšanas izdevumus pēc investīciju projektu realizācijas; atspoguļot valsts prioritātes Valsts investīciju programmā, informēt par tām potenciālos finansētājus un novirzīt piesaistītos resursus prioritārajām nozarēm; uzlabot investīciju projektu sagatavotības kvalitāti, ievērot vienotus termiņus, kuros notiek investīciju projektu sagatavošana, novērtēšana,

realizācija un kontrole

Atbalstāmās aktivitātes:	Ministriju investīciju projekti; pašvaldību investīciju projekti; nacionālās programmas ar ilgtermiņa finansējumu (vairāk kā 1 gads); tehniskās palīdzības programmas, kuras ir tieši saistītas ar valsts investīciju projektiem
Pieteikuma iesniedzēji:	Budžeta un ārpusbudžeta institūcijas
Finansējuma veids:	Valsts finansējums
Līdzfinansējums:	Nav definēts
Kontaktdrese:	Ekonomikas ministrija, Brīvības bulv. 55, Rīga, tel. 70131204, fakss 7013231

4.5.2 Eiropas Savienības fondi un programmas

Programma PHARE - Poland and Hungary Assistance for Restructuring of the Economy.
Līdzekļi tiek piešķirti kā neatmaksājamā palīdzība - granti.

Pieejamās apakšprogrammas:

Ecos-Ouverture

Mērķis:	Veicināt sadarbību starp vietējām un reģionālajām pašvaldībām ES valstīs, Centrālajā un Austrumeiropā, jaunajās neatkarīgajās valstīs
Atbalstāmās aktivitātes:	Pārvaldes uzlabošana vietējā un reģionālajā līmenī, ekonomiskās attīstības veicināšana pašvaldībās, plānošana, vides aizsardzība, tai skaitā vides stāvokļa uzlabošana, enerģijas taupība, alternatīvo enerģijas avotu izmantošana
Pieteikuma iesniedzēji:	Pašvaldības
Partneri:	Jāpiesaista 3-7 partneri, no kuriem vismaz 2 ir jābūt no ES dalībvalstīm, vienam no trešās valsts, pusei ES ir jābūt no reģioniem, ko atbalsta strukturālie fondi
Finansējuma apjoms:	- Mikroprojektiem - līdz 50 000 ECU partnerim no PHARE valsts; - Lielajiem projektiem - no 50 000 līdz 100 000 ECU vienam partnerim no PHARE valsts, no 200 000 līdz 600 000 ECU partnerim no ES valsts -
Kontaktdrese:	Fakss: +44 121 212 21 88, +32 2 295 01 38/39/40

ES PHARE/TACIS CBC projektu fonds.

1996.gadā Eiropas Komisija izveidoja PHARE Baltijas jūras reģiona Pārrobežo sadarbības programmu, kas sastāv no diviem galvenajiem elementiem:

PHARE Baltijas jūras reģiona Pārrobežu sadarbības programma

Mērķis:	Veicināt un finansēt projektus, kuri tiek realizēti uz ES robežas ar Centrālās un Austrumeiropas valstīm. Aktivitātes reģionālās attīstības jomā parasti tiek realizētas rajona vai apgabala struktūru līmenī
Atbalstāmās aktivitātes:	Transporta attīstība, vides kvalitātes uzlabošana, pakalpojumu un infrastruktūras attīstība, ekonomiskā un vietējā attīstība, cilvēkresursu attīstība

Partneri:	Projekti ir jārealizē sadarbībā ar ES pierobežu rajoniem un tiem jābūt ar pārrobežu ietekmi. Programmas ģeogrāfiskā telpa aptver visu Latvijas teritoriju
Līdzfinansējums:	PHARE finansējumam jābūt papildinātam ar kopfinansējumu
Kontaktdrese:	PHARE CBC programma, LR Finanšu ministrija, Smilšu iela 1, 402.istaba, Rīga, LV-1919, tel./fakss 7210352, 7280320

Baltijas projektu fonds,

projektus vērtē fonda galvenajā birojā Dānijā

Mērķis: Veicināt sadarbību vietējo un reģionālo pašvaldību līmenī starp Igauniju, Latviju, Lietuvu un Polijas piejūras rajoniem.

Fonds sastāv no trim elementiem:

- **I Baltijas mikro projektu fonds**

Mērķis: Palīdzēt pašvaldībām ar nelielu projektu darba pieredzi projekta priekšlikuma sagatavošanā un sadarbības partneru atrašanā.

Finansējuma apjoms: Atbalsts neliela mēroga projektiem ar ilgumu līdz 6 mēnešiem, maksimālais finansējums ir 10 000 ECU

- **II Baltijas mazo projektu fonds**

Partneri: Šī fonda ietvaros var veidot kopīgu projektu ar TACIS CBC mazo projektu fonda palīdzības saņēmējvalstu partneriem.

Finansējuma apjoms: Maksimālais finansējums ir 100 000 ECU un ilgums līdz 12 mēnešiem

Kopfinansējums: Fonds finansē līdz 80% projekta izmaksu

- **III PHARE/INTERREG fonds**

Atbalstāmās aktivitātes: Projekti, kuri iesaista Igaunijas, Latvijas, Lietuvas un Polijas vietējās un reģionālās pašvaldības jau eksistējošos vai potenciālos INTERREG projektos

Partneri: Pamatpartneris no INTERREG reģiona

Finansējuma apjoms: No 100 000 līdz 300 000 ECU. Fonds sedz tikai Centrālās un Austrumeiropas partnera izdevumus, projekta ilgums līdz 18 mēnešiem

Kontaktdrese: PHARE/TACIS CBC Project Facility, Meistaru iela 1/3, 4.st., Rīga, LV-1050, tel. 72144 10, fakss 7214412

5 DAĻA – PLĀNA PĀRSKATĪŠANA UN ATJAUNOŠANA

5.1 PLĀNA ĪSTENOŠANA, PĀRSKATĪŠANA UN KONTROLE

Dabas lieguma "Gudenieki" dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts piecu gadu periodam, t.i., no 2002. gada vasaras līdz 2006. gada vasarai. Par dabas aizsardzības plāna īstenošanu atbild Gudenieku pagasta pašvaldība, vai pēc tās iniciatīvas izveidota aizsargājamās teritorijas apsaimniekošanas organizācija – dabas lieguma "Gudenieki" pārvalde.

Dabas aizsardzības plāna realizēšanas gaita tiek pārskatīta reizi gadā. Plāna realizāciju un tā darbības pārskatīšanu kontrolē Liepājas reģionālās vides pārvaldes Kuldīgas teritoriālā daļa un Kuldīgas VVM Alsungas mežniecība, to likumdošanā noteikto kompetenču ietvaros.

5.2 PLĀNA ATJAUNOŠANAS KĀRTĪBA

Plāna atjaunošana ir veicama 2006. gadā, bet ik gadu ir nepieciešama tā aktualizēšana.

Dabas aizsardzības plāns regulāri ir jāpapildina ar jaunāko informāciju par zemes lietotājiem vai īpašniekiem. Zemes pārdošanas gadījumā reģionālajai vides pārvaldei ir jāslēdz jauns līgums ar zemes īpašnieku par teritorijas apsaimniekošanas formu un tajā veicamajiem apsaimniekošanas pasākumiem.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN KARTOGRĀFISKAIS MATERIĀLS

Literatūra:

1. A.CELMIŅŠ. 1990. Kuldīgas rajons. Tūrisma maršruti. Rīga. 182.lpp
2. AINAVU AIZSARDZĪBA. 2000. Nozares pārskats rajona plānojuma izstrādāšanai. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Rīga. 91.lpp.
3. ĀVA R. 1994. Augšņu rajonēšana. Latvijas daba. Enciklopēdija "Latvija un latvieši". Sējums 1. Rīga. 88 – 90 lpp.
4. BELLS S., NIKODEMUS O. 2000. Meža ainavas plānošanai un dizainam. Rokasgrāmata. Valsts mežu dienests. LTS International Ltd. Rīga. 75.lpp
5. BIOTOPU ROKASGRĀMATA. 2000. Latvijā sastopamie Eiropas Padomes 1992.gada 21.maija direktīvas "Par dabīgo biotopu, savvaļas augu un dzīvnieku sugu aizsardzību". Latvijas Dabas fonds. Rīga 2000
6. COUNCIL DIRECTIVE 92/43/EEC OF 21 MAY 1992. On the conservation of natural habitats and of wild fauna and flora.
7. ENIŅŠ G. 1992. Visstiprākais pretjaunuma koks. Vide un laiks. . Nr.2. Rīga. 4.-12lpp.
8. GUDENIEKU PAGASTA SOCIĀLI EKONOMISKĀS ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA. 1998. Gudenieku pagasta padome.
9. GUDENIEKU PAGASTA TŪRISMA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA. 1998. Gudenieku pagasta padome.
10. KALNIŅA A., 1995. Klimatiskā rajonēšana. Latvijas daba. Enciklopēdija "Latvija un latvieši". Sējums 2. Rīga. 245. lpp.
11. LANGE V, MAURIŅŠ A, ZVIRGSTS A 1978. Dendroloģija. Rīga. 304 lpp.
12. LATVIEŠU KONVERSĀCIJAS VĀRDNĪCA. 43.burtnīca. A.Gulbja apgādāds. Rīgā

13. LATVIJAS ZEME, DABA, TAUTA. 1937. N.Maltas un P.Galienieka redakcijā. Valtera un Rapas akciju sabiedrības apgāds. Rīgā
14. MEŽAUDŽU ATSLĒGAS BIOTOPU ROKASGRĀMATA. 2000. Rīga. 127 lpp.
15. MK NOTEIKUMI NR. 247. 2000. Līguma slēgšanas kārtība īpaši aizsargājamo dabas teritoriju aizsardzības nodrošināšanai.
16. MK NOTEIKUMI NR.354. 1997. Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi.
17. MK NOTEIKUMI NR.421, 2000. Noteikumi par īpaši aizsargājamo biotopu veidu sarakstu.
18. NIKODEMUS O. 2001. Ainavu plānošana, apsaimniekošana un aizsardzība lauku pašvaldībās. Metodiskais materiāls. Vides aizsardzības un reģionālās attīstības ministrija. Rīga.
19. PASTORS A. 1995. Hidroloģiskā rajonēšana. Latvijas daba. Enciklopēdija "Latvija un latvieši". Sējums 2. Rīga. 148 – 151 lpp.
20. PRIEDĪTIS N. LATVIJAS MEŽS : daba un daudzveidība. 1999. Rīga. 209. Lpp.
21. VIDES AIZSARDZĪBAS RĪCĪBAS PLĀNOŠANA PAŠVALDĪBĀS. 1998. Rokasgrāmata. Reģionālais Vides centrs Centrālajai un Austrumeiropai. Rīga.97.lpp.

Kartogrāfiskais materiāls:

1. Topogrāfiskā karte M: 1:10000 (1976)
2. Ortofotokarte M: 1:10000 (1999)
3. Nekustamā īpašuma kadastra pārskata karte M: 1:10000 (2001)
4. Latvijas Ģeoloģiskā karte M: 1:5000000 (1998)

Dabas lieguma "Gudenieki"
Dabas aizsardzības plāns

Pielikums 1 - Zemes īpašnieki, lietotāji un tiesiskie valdītāji, kuru nekustamais īpašums atrodas dabas lieguma "Gudenieki" teritorijā

Dabas lieguma "Gudenieki"
Dabas aizsardzības plāns

**Pielikums 2 - Zemes kadastra kartē veicamie dabas lieguma "Gudenieki"
robežu labojumi**

Dabas lieguma "Gudenieki"
Dabas aizsardzības plāns

Pielikums 3 - Speciālo informatīvo zīmju uzstādīšanas vietas

Dabas lieguma "Gudenieki"
Dabas aizsardzības plāns

Pielikums 4 - Dabas aizsardzības plānā izmantoto terminu skaidrojums

Dabas lieguma "Gudenieki"
Dabas aizsardzības plāns

**Pielikums 5 - Dabas aizsardzības plāna sabiedriskās apspriešanas
dalībnieki**

Dabas lieguma "Gudenieki"
Dabas aizsardzības plāns

Pielikums 6 - Dabas lieguma teritorijā atļautās un aizliegtās darbības